Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1991 йил 20 август
СЕШАНБА
№ 160 (5. 203).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг рўзномаси

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

СОВЕТ ХАЛҚИГА МУРОЖААТНОМА

Ватандошлар! Совет Иттифоқи фуқаролари!

Ватан ва халқларимиз тақдири учун оғир, қалтис пайтда сизларга мурожаат этаяпмиз! Буюк Ватанимиз узра ҳалокат хавфи пайдо бўлди! М. С. Горбачевнинг ташаббуси билан бошланган ҳамда мамлакатни жўшқин ривожлантиришни, ижтимоий турмушни демократиялашни таъминлаш воситаси бўлади, деб ўйланган ислоҳотлар сиёсати бир қанча сабабларга кўра мушкул аҳволга тушиб қолди. Аввалбошдаги завқ-шавқ ва умидлар ўрнига ишончсизлик, лоқайдлик ва ҳафсалапирлик келди. Барча поғоналардаги ҳокимият аҳолининг ишончидан маҳрум бўлди. Сиёсатбозлик Ватан ва фуқаро тақдири тўғрисидаги ғамхўрликни ижтимоий турмушдан қисиб чиқарди. Давлатнинг барча тартиб-қоидаларини ғазаб билан таҳқирлаш бошланди. Аслида мамлакат бошқариб бўлмайдиган ҳолга келиб қолди.

Бериб қўйилган эркинликлардан фойдаланиб, эндигина пайдо бўлган демократия куртакларини поймол этиб, экстремист кучлар майдонга чиқдилар ва Совет Иттифоқини тугатиш, давлатни барбод қилиш ва қандай қилиб бўлмасин ҳокимиятни қўлга олиш йўлини бошладилар. Ватан бирлиги тўғрисидаги умуммиллий референдум натижалари оёқости қилинди. Миллий туйғулар ҳақидаги сурбетларча тилёғламалик ғаразлик манфаатларни қондириш учун ниқобдан бошқа нарса эмас. Ўз халқларининг бугунги кулфатлари ҳам, уларнинг эртанги куни ҳам сиёсий авантюрачиларни ташвишга солмаяпти. Улар маънавий-сиёсий бедодлик вазиятини вужудга келтириб ва халқ ишончини қалқон қилиб олишга уриниб, улар қоралаётган ва узиб ташлаётган алоқалар тарих томонидан кўп асрлар давомида синаб кўрилган ва халқнинг кенг мадади асосида ўрнатилган эди. Ҳозир, аслида конституциявий тузумни ағдариб ташлашга интилаётган кимсалар миллатлараро можароларнинг кўп юзлаб қурбонлари ҳалокати учун уларнинг оналари ва оталари олдида жавоб беришлари керак. Ярим миллиондан ортиқ қочоқларнинг мажруҳ бўлган тақдирлари уларнинг виждонига ҳавола. Уларнинг дастидан ўн миллионлаб совет кишилари ором ва қувончдан маҳрум бўлдилар. Кечагина ягона оила бўлиб яшаб турган бу кишилар бугун ўз юртларида радди маърака бўлиб қолдилар.

Ижтимоий тузум қандай бўлишини халқнинг ўзи ҳал қилиши керак. Ҳолбуки, уни бу ҳуқуқдан маҳрум қилишга уринмоқдалар.

Ҳар бир фуқаронинг ва бутун жамиятнинг хавфсизлиги ҳамда эсон-омонлиги ҳақида ғамхўрлик қилиш ўрнига ҳокимиятни қўлга киритиб олган кишилар баъзан ҳокимиятдан халққа ёт манфаатлар йўлида, принципсизларча ўзини ўзи қарор топтириш воситаси сифатида фойдаланмоқдалар. Сафсатабозликлар, тоғ-тоғ баёнотлар ва ваъдалар амалий ишларнинг ночорлиги ва заифлигинигина таъкидлаб турибди. Ҳокимиятнинг қадрсизланиши бошқа ҳар қандай қадрсизланишдан ҳам даҳшатлироқ равишда давлатимизни, жамиятимизни вайрон қилмоқда. Ҳар бир фуқаро эртаги кундан тобора кўпроқ умидсизланиб, ўз фарзандларининг келажаги учун жуда ташвишга тушмоқда.

Ҳокимиятнинг танглиги иқтисодиётга фалокатли равишда таъсир қилди. Бозор муносабатлари сари тартибсизлик билан стихияли равишда силжиб бориш маҳаллий, идоравий, гуруҳ ва шахсий худбинликни ҳаддан ошириб юборди. Қонунлар уруши ва марказдан қочирма тамойилларнинг рағбатлантирилиши неча ўн йиллар давомида таркиб топган яхлит халқ хўжалик механизмининг вайрон бўлишига олиб келди. Шунинг натижасида совет кишилари аксариятининг турмуш даражаси кескин пасая бошлади, чайқовчилик ва пинхона иқтисодиёт авжига чиқди. Одамларга ҳақиқатни аллақачон айтиш керак эди: агар иқтисодиётни барқарорлаштириш юзасидан зудлик билан қатъий чора-тадбирлар кўрилмас экан, жуда яқин вақт ичида очарчилик ва баттар қашшоқланиш бошланиши муқаррар, бундан вайронгарчилик оқибатларига олиб борадиган стихияли норозиликнинг оммавий кўринишларигача бир қадамдир. Фақат масъулиятсиз кишиларгина чет эллардан бериладиган қандайдир ёрдамга кўз тутишлари мумкин. Ҳеч қандай садақалар бизнинг муаммоларимизни ҳал этмайди, нажотимиз ўз қўлларимиздадир. Ҳар бир кишининг ёки ташкилотнинг обрў-эътиборини халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантиришга қўшган ҳақиқий ҳиссаси билан ўлчаш вақти келди.

Узоқ йиллардан бери биз ҳар томондан шахс манфаатларига содиқлик, унинг ҳуқуқларига, ижтимоий ҳимояланишига ғамхўрлик тўғрисидаги ваъдаларни эшитиб келяпмиз. Амалда эса инсон хорланди, унинг ҳақиқий ҳуқуқлари ва имкониятлари камситилиб, ночор аҳволга солиб қўйилди. Халқнинг хоҳиш-иродаси билан вужудга келтирилган барча демократик тартиб-қоидалар кўз ўнгимизда ўз салмоғи ва самарадорлигини йўқотмоқда. Бу СССРнинг Асосий қонунини қўпол оёқости қилиб, ҳақиқатда ғайриконституциявий тўнтаришни амалга ошираётган ва чексиз шахсий диктатурага интилаётган кимсаларнинг аниқ мақсадни кўзлаб қилаётган ҳаракатлари натижасидир. Префектуралар, мэриялар ва ғайриқонуний бошқа тузилмалар тобора очиқдан-очиқ йўл билан халқ сайлаган Советларнинг ўрнини олмоқда.

Меҳнаткашларнинг ҳуқуқларига ҳужум қилинмоқда. Меҳнат қилиш, илм олиш, соғлиқни сақлаш, уй-жойли бўлиш, дам олиш ҳуқуқлари таҳлика остига қўйилди.

Ҳатто одамларнинг энг оддий шахсий хавфсизлиги ҳам тобора кўпроқ таҳлика остида қолмоқда. Жиноятчилик тез кучайиб, ташкилий ва сиёсий тус олмоқда. Мамлакат зўравонлик ва бедодлик гирдобига ғарқ бўлмоқда. Келажак авлодларнинг сиҳат-саломатлиги ва ҳаётини хавф остига қўядиган зино ва зўрликни тарғиб қилиш мамлакат тарихида ҳеч қачон бу қадар кенг тус олмаган эди. Миллионлаб кишилар жиноятчилик ва даҳшатли ахлоқсизлик балосига қарши чора кўрилишини талаб қилмоқдалар.

Совет Иттифоқидаги сиёсий ва иқтисодий вазиятнинг чуқурлашиб бораётган беқарорлиги бизнинг дунёдаги мавқеимизга путур етказмоқда. Баъзи жойларда қасос олиш оҳанглари эшитилиб қолди. Чегараларимизни қайта кўриб чиқиш ҳақида талаблар қўйилмоқда. Ҳатто Совет Иттифоқини парчалаб юбориш тўғрисидаги ва мамлакатнинг айрим иншоотлари ҳамда районлари устидан халқаро васийлик ўрнатиш эҳтимоли ҳақидаги овозлар эшитилмоқда. Аччиқ ҳақиқат мана шундан иборат. Кечагина чет элга борган совет кишиси ўзини нуфузли ва ҳурматли давлатнинг муносиб фуқароси деб ҳис қилар эди. Ҳозир у кўпинча иккинчи нав чет эллик бўлиб қолди. Унга менсимай ёки ачиниш руҳида муомала қилмоқдалар.

Совет кишисининг ифтихори ва шон-шарафи тўла ҳажмда тикланиши керак.

СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитети мамлакатимиз бошига тушган тангликни тўла-тўкис англаб турибди, у Ватан тақдири учун масъулиятни ўз зиммасига олади ҳамда давлатни ва жамиятни тангликдан тезроқ чиқариб олиш учун жуда жиддий чора-тадбирлар кўришга азму қарор берган.

Биз янги Иттифоқ шартномаси лойиҳасини кенг умумхалқ муҳокамасига қўйишни ваъда қиламиз. Ҳар бир киши бу жуда муҳим ҳужжатни осойишта вазиятда идрок этиб, бу ҳақда бир тўхтамга келиш ҳуқуқи ва имкониятига эга бўлади, чунки улуғ Ватанимиз кўп сонли халқларининг тақдири Иттифоқнинг қандай бўлишига боғлиқдир.

Биз қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибни дарҳол тиклаш, қон тўкилишига чек қўйиш, жиноятчиликка шафқатсиз уруш эълон қилиш, жамиятимизни обрўсизлантирадиган ва совет фуқароларини камситадиган шармандали ҳолатларни қўпориб ташлаш ниятидамиз. Биз шаҳарларимизнинг кўчаларини жиноятчи унсурлардан тозалаймиз, халқ мулкини талон-торож қилувчиларнинг ўзбошимчалигига чек қўямиз.

Биз чинакам демократик жараёнлар учун, Ватанимизни янгилашга, унинг иқтисодий ва ижтимоий равнақига олиб борадиган ва унинг миллатлар жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин олишга имкон берадиган изчил ислоҳотлар сиёсати учун курашамиз.

Мамлакатнинг тараққиёти аҳолининг турмуш даражасини пасайиши асосига қурилмаслиги керак. Соғлом жамиятда барча фуқароларнинг фаровонлиги доимо ошиб бориши одат тусига киради.

Биз шахс ҳуқуқларини мустаҳкамлаш ва ҳимоя қилиш тўғрисидаги ғамхўрликни бўшаштирмай бутун диққат-эътиборни аҳолининг жуда кенг табақалари манфаатларини, пулнинг қадрсизланиши, ишлаб чиқаришнинг издан чиқиши, порахўрлик ва жиноятчилик оқибатида энг кўп зарбага учраган кишиларнинг манфаатларини ҳимоя қилишга қаратамиз.

Биз халқ хўжалигининг кўп шаклли тусини ривожлантира бориб, хусусий ишбилармонликни ҳам қўллаб-қувватлаймиз ва ишлаб чиқаришни ҳамда хизмат соҳасини ривожлантириш учун унга зарур имкониятларни берамиз.

Озиқ-овқат ва уй-жой муаммоларини ҳал этиш биринчи галдаги ишимиз бўлади. Жамики мавжуд кучлар халқнинг мана шу энг зарур эҳтиёжларини қондиришга сафарбар этилади.

Биз ишчиларни, деҳқонларни, меҳнаткаш зиёлиларни, барча совет кишиларини жуда қисқа муддатда меҳнат интизоми ва тартибни тиклашга, ишлаб чиқариш даражасини кўтаришга, сўнгра қатъият билан олға ҳаракат қилишга чақирамиз. Бизнинг ҳаётимиз, фарзандларимиз ва набираларимизнинг келажаги, Ватан тақдири шунга боғлиқ.

Биз тинчликсевар мамлакатмиз ва ўз зиммамизга олган ҳамма мажбуриятларга оғишмай риоя этаверамиз. Бизнинг ҳеч кимга ҳеч қандай даъволаримиз йўқ. Биз ҳамма билан тинчлик ва дўстликда яшашни хоҳлаймиз. Аммо биз шуни қатъий қилиб билдирамизки, бизнинг суверенитетимиз, мустақиллигимиз ва ҳудудий яхлитлигимизга ҳеч кимнинг қасд қилишига ҳеч қачон йўл қўймаймиз. Бизнинг мамлакатимиз билан ким бўлмасин буйруқбозлик тилида гаплашиш йўлидаги ҳар қандай уринишларнинг пайи қатъиян қирқилади.

Кўп миллатли халқимиз асрлар бўйи ўз Ватани учун фахрланиб яшаб келди. Биз ўз ватанпарварлик туйғуларимиздан уялмаганмиз ва улуғ давлатимизнинг ҳозирги ҳамда келажак авлодларини шу руҳда ўстиришни табиий қонуний деб ҳисоблаймиз.

Ватан учун мана шу қалтис пайтда фаолиятсиз туриш — нима билан тугашини айтиб бўлмайдиган фожиали оқибатлар учун оғир масъулиятни зиммага олиш, демакдир. Ватанимизни азиз билувчи, осойишталик ва ишонч вазиятида яшаб, меҳнат қилмоқчи бўлган, қонли миллатлараро можаролар давом этишини хоҳламайдиган, келгусида ўз Ватани мустақил бўлиб, равнақ топишини истайдиган ҳар бир киши бирдан-бир тўғри йўлни танлаб олиши лозим. Биз барча чин ватанпарварларни, холис ниятли кишиларни ҳозирги нотинч даврга чек қўйишга чақирамиз.

Совет Иттифоқининг барча фуқароларини Ватан олдидаги ўз бурчини англаб олишга ва СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитетини, мамлакатни тангликдан қутқариш соҳасидаги куч-ғайратларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга чақирамиз.

Ижтимоий-сиёсий ташкилотларнинг, меҳнат жамоаларининг ва фуқароларнинг амалий таклифлари уларнинг қардош халқларнинг ягона оиласидаги асрий дўстликни тиклашда ва Ватаннинг қаддини тиклашда фаол қатнашишда ватанпарварларча тайёрлик ифодаси деб миннатдорчилик билан қабул этилади.

СССРДА ФАВҚУЛОДДА ҲОЛАТ ДАВЛАТ КОМИТЕТИ

1991 йил 18 август.

ВАТАНГА ҚАЙТИБ КЕЛИШДИ

ДЕҲЛИ. 19 август. Палам аэропорти. Бугун бу ерда Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримовни кузатиш маросими бўлди. У Ҳиндистон ҳукуматининг таклифига биноан расмий ташриф билан дўст мамлакатда меҳмон бўлди. Ўзбекистон ССР Президентини Ҳиндистон ташқи ишлар вазири М. Соланки билан ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари М. Дубей, Ҳиндистоннинг Тошкентдаги бош консули Ашок Мукержи, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

Шу билан Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримовнинг Ҳиндистон Республикасига қилган сафарининг расмий қисми тугади.

Ўзбекистон ССР Президенти Ҳиндистоннинг қадимий шаҳарларидан бири Аграда тўхтаб ўтди.

Тушдан сўнг Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов раҳбарлигидаги делегация Аградан Тошкентга учиб кетди.

* * *

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон делегацияси Ҳиндистон Республикасига расмий дўстона ташрифини туґаллаб, 19 август куни Тошкентга қайтиб келди.

Аэропортда делегацияни Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби А. С. Ефимов, Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков, Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитетининг биринчи котиби, халқ депутатлари Тошкент шаҳар Советининг раиси А. И. Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар. Кутиб олувчилар орасида Ҳиндистоннинг Тошкентдаги бош консули вазифасининг ижро этувчи Говинд Г. Кулькарни бор эди.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ҲИНДИСТОНГА РАСМИЙ ТАШРИФИ

ДЕҲЛИ, 17 август. **(ТАСС мухбири Михаил Капустин).** Ўзбекистон ССР Президенти Ислом Каримов Ҳиндистон Республикасининг вице-президенти Шанкар Дайял Шарманинг таклифига биноан бугун бу ерга расмий ташриф буюрди. Палам аэропортида уни Ҳиндистон ташқи ишлар вазири Мадхавсинх Соланки, ташқи ишлар вазирлигининг ташқи ишлар бўйича котиби Мукчкунд Дубей, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар. Кутиб олувчилар орасида СССРнинг Ҳиндистондаги элчиси В. Ф. Исаков, шунингдек Ҳиндистоннинг Тошкентдаги бош консули А. Мукержи бор эдилар.

Ўзбекистон Президенти матбуот учун берган баёнотида Совет Иттифоқи ва Ҳиндистон халқларини узоқ йиллардан буён дўстлик, яхши қўшничилик ва ҳамкорлик ришталари боғлаб турганлигини таъкидлади. Айни вақтда бу Ўзбекистон ҳукумат делегациясининг СССРдан ташқарига буюрган биринчи мустақил ташрифидир. «Бу бежиз эмас. Бизнинг Ҳиндистонга келишимиз аввало ўзбек халқининг қадимги маърифатга, кўп асрлик тарихга ва жуда бой маданиятга эга бўлган ҳинд халқига улкан эҳтиромининг намоён бўлишини билдиради, — деб таъкидлади Ислом Каримов. — Ўзбек халқи ўзининг буюк қўшниси билан янада мустаҳкам алоқалар ўрнатишга интилмоқда. Тарихимиз муштараклиги, маданиятимизнинг яқинлиги, халқларимизнинг кўп асрлик алоқалари шундай мустаҳкам пойдеворки, унда биз Ҳиндистон Республикаси билан Ўзбекистон Республикаси ўртасида сифат жиҳатидан янги муносабатларни қуришимиз мумкин. Айни вақтда мен шу нарсани таъкидламоқчиманки, икки республика ўртасидаги бевосита алоқалар кўп қиррали Совет—Ҳиндистон муносабатлари доирасида олиб борилмоқда».

«Бизнинг Ҳиндистонга ташрифимиз, аввало Совет Иттифоқида ва бутун жаҳонда рўй бераётган ўзгаришларнинг ифодасидир,— деб таъкидлади Ўзбекистон Президенти. — Бу СССРдаги жўшқин қайта қуриш жараёнларининг натижасидир». Ислом Каримов Ўзбекистон янгиланаётган Иттифоқ таркибида барча манфаатдор томонлар билан тенг ҳуқуқли дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларига интилаётганини таъкидлаб, унинг Ҳиндистонга ҳозирги ташрифи, шу мамлакат раҳбарлари, шунингдек жамоатчилик ва савдо-саноат доиралари вакиллари билан бўлажак учрашувлар кўп томонлама Совет—Ҳиндистон муносабатлари доирасида Ўзбекистон билан Ҳиндистон ўртасида сифат жиҳатдан янги муносабатларни ўрнатиш учун янги омил бўлиб хизмат қилади, деб умид билдирди.

* * *

ДЕҲЛИ, 17 август. **(ТАСС мухбирлари Борис Зайцев ва Михаил Капустин).** Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримовнинг расмий ташриф билан Ҳиндистонда бўлишининг биринчи куни воқеаларга бой бўлди. Бугун куннинг биринчи ярмида Ўзбекистон Президентининг Ҳиндистон Бош вазири П. В. Нарасимха Рао ва Ҳиндистон вице-президенти Шанкар Дайял Шарма билан учрашувлари ва суҳбатлари бўлиб ўтди. Самимий дўстона вазиятда ўтган учрашувлар чоғида томонлар, жумладан Ҳиндистон билан Ўзбекистон ўртасидаги ҳар томонлама алоқалар ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш ҳамда ривожлантириш муддаосини таъкидладилар. Икки халқнинг дўстлик ришталари, тарихий ва маданий муштараклиги, ўзаро муносабатлари илдизлари қадим асрларга бориб тақалиши СССР билан Ҳиндистон ўртасидаги кўп томонлама ҳамкорлик доирасида Ўзбекистон ва Ҳиндистон ўртасидаги сифат жиҳатдан янги муносабатлар ўрнатиш учун мустаҳкам негиз бўлиб хизмат қилади, деб таъкидланди.

Томонлар бугун икки ҳужжат: иқтисодий, савдо ва илмий-техника ҳамкорлигига доир битимни, шунингдек маданият, санъат, таълим, илм-фан, сайёҳлик, спорт ва оммавий ахборот воситалари соҳасида ҳамкорлик юзасидан битимни имзоладилар.

Тузилган битимларнинг аҳамияти ва моҳияти уларнинг аниқ мазмунидан анча четга чиқади, халқаро майдондаги мустаҳкам ҳамжиҳатликнинг турли соҳаларида Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон ўртасидаги кўп томонлама ҳамкорликни янги мазмун билан бойитади, деди Ўзбекистон Президенти И. А. Каримов ҳужжатларни имзолаш маросимида. Бугун Ҳиндистон билан Ўзбекистон ўртасидаги бевосита икки томонлама муносабатларни ривожлантириш ва чуқурлаштиришнинг янги босқичига асос солинди, халқларимиз иқтисодий ва ақл-зиё салоҳиятини бирлаштириш учун пойдевор қўйилди.

Булар фақат савдо-иқтисодий ҳамкорлигимизни кенгайтиришгагина хизмат қилиб қолмай, шу билан бирга бу ишда ёриб ўтиш, ҳамкорликнинг сифат жиҳатдан янги ҳолатига эришиш имкониятини таъминлайди, деб умид қиламиз, деди И. А. Каримов.

Битимларда барқарор ва узоқ муддатли негизда барча даражалардаги иқтисодий, савдо ва илмий-техникавий ҳамкорлик қилишга ёрдам бериш ва бу ҳамкорликни ривожлантириш юзасидан тадбирлар мажмуи белгиланган. Жумладан, майда ва ўрта қўшма корхоналар ҳамда ишлаб чиқариш кооперациясида худди шундай корхоналар барпо этиш кўзда тутилади. Томонлар биринчи галда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва истеъмол моллари ишлаб чиқаришга эътибор беришга қарор қилдилар.

Савдо-саноат алоқаларини ривожлантириш учун Ҳиндистон билан Ўзбекистон биргаликда ёйма бозорлар ўтказади, делегациялар ва ахборотларни айирбошлайди. Иқтисодиёт ва бошқарув, банк иши, савдо, саноат ишлаб чиқариши ва халқаро ҳуқуқ соҳаларида ходимлар тайёрлашга биринчи даражали эътибор берилмоқда.

Ҳиндистон билан Ўзбекистон техник лойиҳаларни ишлаб чиқишни, илмий-тадқиқотларни ва муҳандислик ишланмаларини, илмий-техника ахборотларини айирбошлашни, шунингдек Ўзбекистонда қўшма корхоналар барпо этишни икки томонлама ҳамкорликнинг энг истиқболли шакллари сифатида белгиладилар.

Ҳиндистон ва Ўзбекистон томонлари дўстлик ва маданият, санъат, таълим, илм-фан, сайёҳлик, спорт ва оммавий ахборот соҳасида ҳамкорликни ҳар томонлама ривожлантириш ва мустаҳкамлашга қарор қилдилар.

* * *

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов бугун Ҳиндистон халқи миллий-озодлик ҳаракати раҳбари Махатма Ганди жасади куйдирилган жой — «Ражгхат»-да бўлди, Ражив Ганди жасади куйдирилган «Шактистхал» пойига гулчамбарлар қўйиш маросимида иштирок этди.

* * *

ДЕҲЛИ. 17 август. **(ТАСС мухбирлари Борис Зайцев ва Михаил Капустин).**

Ҳиндистон ва Совет Иттифоқи халқлари ҳар томонлама самарали алоқаларни янада мустаҳкамлаш ва кенгайтиришга интилмоқдалар. Ҳиндистон вице-президенти Шанкар Дайял Шарма бу ерга расмий ташриф буюрган Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов шарафига берилган зиёфатда шундай деди. Шанкар Дайял Шарма Ўзбекистон Президенти айни Ҳиндистонга биринчи расмий ташриф буюришга қарор берганлигини баҳолаб, И. А. Каримов ташрифи тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги Совет—Ҳиндистон шартномаси 20 йиллиги билан бир вақтга тўғри келганини уқтириб

(Давоми иккинчи бетда).

СОВЕТ РАҲБАРИЯТИНИНГ БАЁНОТИ

Михаил Сергеевич Горбачев саломатлиги ёмонлашганлиги сабабли СССР Президенти вазифаларини ижро этиш имконияти йўқлиги ва СССР Конституциясининг 127⁷-моддасига биноан ССР Иттифоқи Президенти ваколатлари СССР вице-президенти Геннадий Иванович Янаевга ўтказилганлиги муносабати билан;

Совет Иттифоқи фуқароларининг ҳаёти ва хавфсизлигига, Ватанимизнинг суверенитетига, ҳудудий яхлитлигига, эркинлиги ва мустақиллигига хавф солаётган чуқур ва кенг қамровли тангликни, сиёсий, миллатлараро ва фуқаролар муҳолифлигини, тартибсизлик ва бошбошдоқликни бартараф этиш мақсадида;

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқини сақлаб қолиш тўғрисидаги умумхалқ референдумининг натижаларига асосланиб;

Ватанимиз халқларининг, барча совет кишиларининг ҳаётий муҳим манфаатларига амал қилиб,

қуйидагиларни билдирамиз:

1. СССР Конституциясининг 127³-моддасига ва «Фавқулодда ҳолатнинг ҳуқуқий тартиби тўғрисида»ги СССР Қонунининг 2-моддасига биноан ҳамда кенг аҳоли табақаларининг жамият умуммиллий фалокати сари тойиб кетишига йўл қўймаслик юзасидан жуда кескин чоралар кўриш, қонунийлик ва тартибни таъминлаш зарурлиги ҳақидаги талабларини бажо этиб, СССРнинг айрим жойларида 1991 йил 19 август Москва вақти билан соат 4 дан бошлаб 6 ой муддатга Фавқулодда ҳолат жорий этилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, бутун СССР ҳудудида СССР Конституцияси ва ССР Иттифоқи қонунлари ҳеч сўзсиз устунлик қилади.

3. Мамлакатни идора қилиш ва фавқулодда ҳолат тартибини самарали амалга ошириш учун қуйидаги таркибда СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитети тузилсин: О. Д. Бакланов — СССР Мудофаа кенгаши раисининг биринчи ўринбосари, В. А. Крючков — СССР Давлат хавфсизлиги комитетининг раиси, В. С. Павлов — СССР Бош вазири, Б. К. Пуго — СССР ички ишлар вазири, В. А. Стародубцев — СССР деҳқонлар уюшмаси раиси, А. И. Тизяков — СССР саноат, қурилиш, транспорт ва алоқа давлат корхоналари ҳамда иншоотлари уюшмасининг президенти, Д. Т. Язов — СССР мудофаа вазири, Г. И. Янаев — СССР Президенти вазифасини ижро этувчи.

4. Белгилаб қўйилсинки, СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитетининг қарорлари ССР Иттифоқининг бутун ҳудудида жамики ҳокимият ва бошқарув идораларининг, мансабдор шахслар ва фуқароларнинг оғишмай ижро этиши учун мажбурийдир.

Г. ЯНАЕВ
В. ПАВЛОВ
О. БАКЛАНОВ.

1991 йил 18 август.

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИ РАИСИНИНГ ҚАРОРИ

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ СЕССИЯСИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

СССРнинг айрим жойларида фавқулодда ҳолат жорий қилиш тўғрисидаги қарор СССР Олий Кенгашининг тасдиғига киритилиши муносабати билан Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Кенгашининг навбатдан ташқари сессияси 1991 йил 26 август куни Москва шаҳрида чақирилсин.

СССР Олий Кенгашининг Раиси

А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 19 август.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ ПРЕЗИДЕНТИ ВАЗИФАСИНИ ИЖРО ЭТУВЧИНИНГ ФАРМОНИ

МОСКВА ШАҲРИДА ФАВҚУЛОДДА ҲОЛАТ ЖОРИЙ ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитетининг 1991 йил 19 августдаги 1-сон қарорини бажармаслик, митинглар, кўча юришлари ва намойишлар уюштириш йўлидаги уринишлар, тартибсизлик чиқаришга гиж-гижлаш фактлари сабабли Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг пойтахти — Москва шаҳридаги вазият кескинлашганлиги муносабати билан, фуқароларни ҳимоя қилиш ва уларнинг хавфсизлиги манфаатларини кўзлаб СССР Конституциясининг 127 (3) моддасига биноан қарор қиламан:

1. 1991 йилнинг 19 августидан эътиборан Москва шаҳрида фавқулодда ҳолат эълон қилинсин.

2. Москва ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони генерал-полковник Н. В. Калинин Москва шаҳрининг коменданти этиб тайинланиб, унга фавқулодда ҳолат тартибини сақлаб туриш масалаларини белгилаб берадиган ва ижро этиш учун мажбурий бўлган буйруқлар чиқариш ҳуқуқи берилсин.

ССР Иттифоқи Президенти вазифасини ижро этувчи

Г. ЯНАЕВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 19 август.

СССРда ФАВҚУЛОДДА ҲОЛАТ ДАВЛАТ КОМИТЕТИНИНГ 1—СОНЛИ ҚАРОРИ

ССР Иттифоқи халқлари ва фуқароларининг ҳаётий муҳим манфаатларини, мамлакат мустақиллиги ва ҳудудий яхлитлигини ҳимоя қилиш, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни тиклаш, вазиятни барқарорлаштириш, жуда оғир тангликни бартараф этиш, тартибсизликка, бошбошдоқликка ва биродаркушларча фуқаролар урушига йўл қўймаслик мақсадида СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитети қарор қилади:

1. ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва мухтор республикалар, ўлкалар, вилоятлар, шаҳарлар, районлар, қўрғонлар ва қишлоқлар ҳокимият ва бошқарув барча идоралари «Фавқулодда ҳолат ҳуқуқий тартиби тўғрисида»ги ССР Иттифоқи Қонунига ва СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитетининг қарорларига мувофиқ фавқулодда ҳолат тартибига оғишмай риоя этилишини таъминласинлар. Бу тартибни бажа-

(Давоми иккинчи бетда).

СССР вице-президентининг ФАРМОНИ

Михаил Сергеевич Горбачев саломатлиги ёмонлашганлиги сабабли ўзининг СССР Президенти вазифаларини бажариш имконияти йўқлиги муносабати билан СССР Конституциясининг 127[7]-моддаси асосида 1991 йил 19 августдан эътиборан СССР Президенти вазифасини ижро этишга киришдим.

СССР вице-президенти Г. И. ЯНАЕВ.

1991 йил 18 август.

СССР Олий Кенгаши Раисининг баёноти

Меҳнаткашлардан менинг номимга тушган ва суверен давлатлар Иттифоқи тўғрисида уч кун муқаддам матбуотда эълон қилинган шартнома лойиҳасига ўз муносабатимни айтишни илтимос қилган кўплаб-кўп мурожаатномалар муносабати билан қуйидагиларни айтишни ўз бурчим, деб ҳисоблайман:

Шартнома лойиҳаси 1991 йил 12 июлда СССР Олий Кенгаши томонидан асосан қўллаб-қувватланганлиги маълум. Бунда Олий Кенгаш вакиллари Иттифоқ делегацияси олдига [illegible] шартнома лойиҳасини пухталаштириш ва келишиб олиш чоғида мамлакат олий ҳокимият органи томонидан [illegible] бир қанча қоидаларни [illegible].

Аввало шартноманинг номида ва асосий қоидаларида Умумиттифоқ референдуми натижаларининг акс этиши зарурлиги айтилган эди. [illegible] Совет Социалистик Республикалари Иттифоқини тенг ҳуқуқли суверен республикаларнинг янгиланган федерацияси сифатида сақлаб қолишни қўллаб-қувватлаган эди. Иттифоқ давлатимизнинг номига ва шакли-шамойилига мана шундай [illegible] СССР халқ депутатлари съезди томонидан ҳам [illegible] эди. Мухтор делегациялар раҳбарларининг Ново-Огаревodaги мажлисида СССР Олий Кенгашининг бу нуқтаи назари батафсил далиллаб берилган эди. Бироқ бу нарса шартноманинг узил-кесил матнида ўз ифодасини топмади. Бинобарин, бу масала СССР халқ депутатлари съезди томонидан ва, эҳтимолки, янги Конституция қабул этилиши муносабати билан ўтказиладиган Умумиттифоқ референдуми томонидан, шубҳасиз, қўшимча равишда муҳокама қилиниши лозимлиги табиийдир.

СССР Вазирлар Маҳкамасининг, СССР Давлат банки бошқарувининг, бошқа бир қанча Иттифоқ идораларининг раҳбарлари ҳам шундай далолат бердилар. [illegible] идоралари ишида давомийликни таъминлайдиган тартиби шартномада янада анча аниқроқ белгилаб қўйилиши лозим эди. Бусиз мамлакатда вужудга келган бениҳоя оғир танглик вазиятида халқ хўжалигининг энг оз даражада бўлсада, фаолият кўрсатишини давом эттириб бўлмайди.

СССР Олий Кенгаши Иттифоқ шартномасининг лойиҳасида СССРда ягона иқтисодий макон, ягона банк тизими мавжудлигини кўзда тутиш ҳамда Иттифоқнинг федератив давлат сифатида нормал ишлаши учун зарур бўлган мулкни унга бириктириб қўйиш мақсадга мувофиқ бўлади, деб ҳисоблаган эди. Иттифоқ бюджетига мустақил солиқ тушумларини белгилаб қўйиш талаби алоҳида писанда қилинган эди. Афсуски, мана шу энг муҳим қоидалар эълон қилинган шартнома матнида етарлича аниқ акс этмаган.

Менинг фикримча бу муаммоларнинг ҳаммаси СССР Олий Кенгашининг сессиясида, сўнгра, чамаси, мамлакат халқ депутатлари съездида қўшимча равишда муҳокама қилиниши лозим.

Шундай қилмай туриб, Иттифоқ шартномасидек давлатимиз тақдири учун шу қадар жуда муҳим ҳужжат совет халқининг барча миллат фуқаролари манфаатларига хизмат қилиши лозим бўлган ва бутун дунёдаги халқаро вазиятга жуда кучли таъсир ўтказадиган буюк давлат — ССР Иттифоқини сақлаб қолиш тўғрисидаги хоҳиш-иродасини тўла-тўкис ифодалай олмайди.

СССР Олий Кенгашининг Раиси
А. ЛУКЬЯНОВ.
1991 йил 18 август.

Давлатлар ва ҳукуматларнинг бошлиқларига ҳамда БМТ Бош котибига мурожаат

Совет раҳбариятининг топшируви биноан маълум қиламанки, 1991 йил 19 августдан эътиборан СССР Конституциясига ва қонунларига биноан Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг айрим жойларида олти ой муддатга фавқулодда ҳолат жорий қилинади. Шу даврда мамлакатдаги бутун ҳокимият тўла-тўкис СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитетига топширилади.

Кўрилаётган чоралар вақтинчалик чоралардир. Бу чоралар давлат ва жамият турмушининг барча соҳаларини чуқур ислоҳ қилиш йўлидан воз кечилишини асло билдирмайди. Бу чоралар ноилождликдан кўрилаётган бўлиб, иқтисодиётни инқироздан, мамлакатни эса очарчиликдан қутқариб қолиш, СССР халқлари ва бутун дунё ҳамжамияти учун оқибатлари нима билан тугашини айтиб бўлмайдиган кенг фуқаролар можароси хавфи кучайиб боришининг олдини олишдек ҳаётий зарурат тақозоси билан қилинмоқда.

Фавқулодда ҳолатнинг энг муҳим мақсади — ҳар бир фуқаронинг шахсий ва мулкий хавфсизлигига кафолат берадиган шароитни таъминлашдан иборат. СССРнинг бир қанча минтақаларида маънавий ва жисмонан бедодлик уруғларини сочаётган ва бузғунчилик жараёнларини кучайтираётган ғайриконституциявий, назоратсиз, аслида жиноий тузилмаларни тугатиш кўзда тутилади.

Кўриладиган чора-тадбирларнинг бутун мажмуи СССРдаги аҳволни тезроқ барқарорлаштиришга, ижтимоий-иқтисодий турмушни нормаллаштиришга, зарур ўзгартишларни амалга оширишга ва мамлакатни ҳар томонлама ривожлантириш учун шарт-шароит яратишга қаратилган.

Бундан бошқача йўл муҳолифликни, зўравонликни кучайтиришга, халқларимизга беҳисоб азоб-уқубатлар солишга ва халқаро хавфсизлик нуқтаи назаридан хатарли кескинлик ўчоғини вужудга келтиришга олиб борган бўлур эди.

Фавқулодда тусдаги вақтинчалик чоралар Совет Иттифоқининг амалдаги шартномалар ва битимларга мувофиқ ўз зиммасига олган халқаро мажбуриятларига асло дахл қилмайди. СССР барча давлатлар билан ўз муносабатларини ҳамма эътироф қилган яхши қўшничилик, тенг ҳуқуқлилик, ўзаро манфаатдорлик ва бир-бирининг ички ишларига аралашмаслик қоидалари асосида бундан буён ҳам ривожлантиравершига тайёрдир.

Бизнинг ҳозирги қийинчиликларимиз ўткинчи тусда бўлиб, Совет Иттифоқининг тинчликни сақлашга ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлашга қўшадиган ҳиссаси аввалгидек салмоқли бўлаверишига аминмиз. СССР раҳбарияти муваққат фавқулодда чораларни халқлар ва ҳукуматлар, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти муносиб равишда тушуниб қабул этади, деб умид қилади.

СССР Президенти вазифасини бажарувчи
Г. ЯНАЕВ.
1991 йил 18 август.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ҲИНДИСТОНГА РАСМИЙ ТАШРИФИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

ўтди. СССР билан Ҳиндистон шартноманинг амал қилиш муддатини яна 20 йилга узайтиришга қарор қилганликлари ва бу шартнома Совет Иттифоқи билан, унинг таркибига кирувчи республикалар билан алоқаларни янада ривожлантиришнинг негизи бўлиб қолиши ғоят мамнун этмоқда, деб таъкидлади вице-президент.

Шанкар Дайял Шарма Ўзбекистон билан алоқаларни кенгайтириш ва чуқурлаштириш бошқа совет республикалари билан муносабатларни ривожлантиришга йўл очади, деб умид билдирди. Шу муносабат билан вице-президент Ўрта Осиё ва Ҳиндистон халқлари қадимдан тарихий маданий алоқалар ва савдо-сотиқ қилиб келаётганликларини эслатиб ўтди.

И. А. Каримов жавоб нутқида СССР ва Ҳиндистон халқлари «Самимий ўзаро ҳурмат, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам туйғулари билан бирлашганлар, улар ялпи тинчликни мустаҳкамлаш ишига катта ҳисса қўшиб келмоқдалар». деб таъкидлади. Ҳиндистон раҳбарлари билан бўлиб ўтган учрашув ва суҳбатлар Ўзбекистон халқи билан Ҳиндистон халқи ўртасидаги мустаҳкамланиб бораётган дўстлик, ҳамжиҳатлик ва ҳамкорликдан яққол далолат бериб турибди.

«Тарихий алоқалар, тилларимизнинг, маданият ва санъат соҳасидаги анъаналаримизнинг яқинлиги, ҳинд халқининг бутун туриш-турмуши — бизни яқинлаштириб, бирлаштириб турган заминдир, деб таъкидлади Ўзбекистон Президенти. — Бугун ишонч билан айтиш мумкинки, қадим асрлардан буён халқларимиз ўртасида мавжуд бўлиб келган дўстлик риштадари замон синовидан ўтди. Ана шу тарихий ўзаро яқинлик туйғулари самарали, ҳар томонлама ҳамкорлигимизни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш учун пухта замин бўлиб хизмат қилишига аминмиз».

Ҳиндистон билан дўстлик республикамиз халқларининг қонига сингиб кетган. Ўзбекистонда Ҳиндистоннинг шонли саналари мунтазам равишда нишонланмоқда. Маданият кунлари, семинарлар, кўргазмалар ўтказилмоқда, ўзаро делегациялар юборилиб турибди, деди И. А. Каримов. Ўзбекистон мактабларида ҳинди ва урду тиллари ўқитилмоқда. Республика театрларида ҳинд драматургларининг пьесалари саҳналаштирилмоқда, Ҳиндистон ёзувчилари ва олимларининг китоблари нашр этилмоқда.

Мана шуларнинг ҳаммаси ўзбек халқининг жанубдаги буюк қўшнимиз — Ҳиндистон билан муносабатларни ривожлантиришдан ғоят манфаатдор эканини ифодалайди. Шу сабабли Ўзбекистон делегациясининг айни Ҳиндистонга ташриф буюрганлиги тасодифий эмас. Ўз ташрифимиз билан биз Ҳиндистон—Совет дўстлиги анъаналарини ҳам мустаҳкамлаймиз ва ривожлантирамиз, бундан бир неча кун муқаддам йигирма йиллиги нишонланган тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартноманинг қоидалари муваффақиятли амалга оширилаётганлиги бунинг инкосидир. Ҳиндистонга қилинган бу ташриф ўзаро алоқаларни мустаҳкамлаш сари янги қадам қўйиш имконини беришига аминмиз.

И. А. Каримовнинг бу ерга буюрган ташрифи биринчи кунининг бениҳоя воқеаларга бой режаси охирида Ҳиндистон вице-президенти ҳузурида зиёфат берилди. Ўзбекистон Президенти Ҳиндистон Президенти Р. Венкатараман, Бош вазир П. В. Нарасимха Рао билан, шунингдек ташқи ишлар вазири Мадхавсинх Соланка, молия вазири Манмохан Сингх билан учрашув ва суҳбатлар ўтказди.

Томонлар иккита ҳужжат: иқтисодий, савдо-сотиқ ва фан-техника соҳасида ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги битимни, шунингдек маданият, санъат, маориф, илм-фан, сайёҳлик, спорт ва оммавий ахборот воситалар соҳасида ҳамкорлик қилиш юзасидан битимни имзоладилар.

Бугун Ҳиндистон билан Ўзбекистон ўртасида бевосита муносабатларни ривожлантириш ва чуқурлаштиришнинг янги босқичига асос солинди, деди Ўзбекистон Президенти И. А. Каримов ҳужжатларни имзолаш маросимида.

Вице-президент Шанкар Дайял Шарма шу битимларни таърифлаб, улар Ҳиндистон билан Ўзбекистон ўртасида ўзаро манфаатли ҳамкорликнинг катта салоҳиятини намоён этишга қаратилган бўлиб, айни вақтда Ҳиндистон — Совет муносабатларини мустаҳкамлайди, деб айтди.

* * *

ДЕҲЛИ, 18 август. (ТАСС мухбири Андрей Черепахин). Ҳиндистон савдо-саноат доираларининг намояндалари билан суҳбатлар, Ҳиндистон пойтахти яқинида жойлашган шаҳарчадаги Нойда экспорт-ишлаб чиқариш зонасига бориш, Ҳиндистон—Совет дўстлиги жамияти вакиллари билан учрашув — Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримовнинг Деҳлига буюрган уч кунлик ташрифининг иккинчи куни бой дастури шундан иборат.

Ўзбекистон ССР билан Ҳиндистон ўртасидаги иқтисодий, савдо, илмий-техникавий ҳамкорликни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш масалалари Президент И. А. Каримовнинг Ҳиндистон савдо-саноат доиралари вакиллари билан бўлган муҳокамада асосий мавзуларга айланди. Бугун Ҳиндистон савдо-саноат палаталари федерациясига борилган ҳамда муфассал ўтказилган суҳбат чоғида томонлар Ҳиндистон билан Ўзбекистон ўртасида тузилган битимларни амалга ошириш йўллари ва усулларини муҳокама қилдилар. Битимларда барқарор ва узоқ муддатли асосда барча даражаларда иқтисодий, савдо ва илмий-техника ҳамкорлигига кўмаклашиш ҳамда уни ривожлантиришга доир тадбирлар мажмуи режалаштирилган.

Ҳиндистон бизнеси вакиллари билан шахсий суҳбатлар, деди Ҳиндистон савдо-саноат доираларининг намояндалари билан учрашувда Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов, бизнинг бу ерда бўлишимизнинг асосий жиҳатларидан бири бўлди. Республикамиз билан Ҳиндистон ўртасида турли соҳаларда ҳамкорликни янада ривожлантириш тўғрисида яқинда имзоланган чинакам тарихий ҳужжатлар ҳинд ишбилармонларининг Ўзбекистондаги ўз шериклари билан алоқаларни кенгайтиришга бўлган интилишлари билан мустаҳкамланиши лозим, деб таъкидлади у. Ўзбекистон ССР Президенти иқтисодий, савдо ва илмий-техникавий ҳамкорлик тўғрисидаги битимга, шунингдек маданият, санъат, таълим, илм-фан, сайёҳлик, спорт ва оммавий ахборот воситалари соҳасидаги ҳамкорликка доир битимни баҳолар экан, ҳозирги вақтда Ҳиндистон билан Ўзбекистон ўртасида ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш учун яхши истиқболлар мавжудлигини таъкидлади.

Учрашувда, жумладан, майда ва ўрта саноатда ҳамда ишлаб чиқариш кооперациясида қўшма корхоналар тузиш муаммоси тилга олинди. Ўзбекистон ССР Президенти ўз нутқида таъкидлаганидек, республика қўшма корхоналарга катта қулайлик яратиш ва анчагина имтиёзлар беришга тайёрдир. Ўзбекистон иқтисодиётида, деб таъкидлади И. А. Каримов, хорижий ишбилармонлар билан тенг ҳуқуқли ва самарали ҳамкорлик учун жуда катта имконият бор, у сармоячиларга сармоя қўйишнинг турли-туман соҳаларида янги даромад бериши мумкин. Ҳозир, деди Президент, Ўзбекистонда жаҳоннинг турли фирмалари билан ташкил этилган 80 дан ортиқ қўшма корхона ишлаб турибди, 18 мамлакатдаги шериклар билан яна 69 та корхона ташкил этиш нияти тўғрисида ҳужжатлар имзоланган. Ушбу йўналишда ҳамкорликни ривожлантириш учун Ўзбекистон билан Ҳиндистон ўртасида катта истиқбол бор, деб уқтирди И. А. Каримов. Республикамизнинг 20 дан ортиқ заводи Ҳиндистон давлат фирмаларининг буюртмаларини бажармоқда, улар бу мамлакатга 40 тадан кўпроқ номда мол етказиб бермоқда. «Средазкабель» ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Таштекистильмаш», «Ташсельмаш» сингари корхоналар ҳамда бошқа кўплаб заводлар Ҳиндистон учун экспорт маҳсулоти ишлаб чиқаряпти.

Ҳозирги вақтда икки томонлама ўзаро манфаатли Совет —Ҳиндистон ҳамкорлигини янада чуқурлаштириш учун кенг истиқболлар мавжуд, деди учрашувда сўзга чиққан Ҳиндистон савдо-саноат палаталари федерациясининг раҳбарларидан бири Р. В. Канориа.

Шу куни Ўзбекистон раҳбари Деҳли яқинидаги шаҳарчага, Нойда экспорт-ишлаб чиқариш зонасига борди. Ҳозир экспорт маҳсулотлари ишлаб чиқаришга йўналтирилган бу эркин иқтисодий зонада 4 мингтадан кўпроқ турли-туман ўрта ва кичик корхоналар ишлаб турибди. Бу бутун Осиёдаги энг йирик мажмуадир. Ўзбекистон ССР Президенти Нойдадаги қатор корхоналар иши билан танишди, маъмурият вакиллари, ишчилар билан суҳбатлашди.

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов Ҳиндистонга расмий ташрифининг иккинчи куни чоғида Ҳиндистон—Совет дўстлик жамияти вакиллари билан ҳам учрашди. У жамият фаоллари ҳузурида сўзга чиқиб, Ўзбекистон ҳукумат делегациясининг Ҳиндистонга ташрифи, ҳужжатларнинг имзоланиши Ҳиндистон билан Ўзбекистон ўртасидаги ҳар томонлама алоқаларни янада ривожлантиришга самарали таъсир ўтказибгина қолмай, айни вақтда мамлакатларимиз жамоатчилиги ўртасидаги алоқаларни ҳам анча мустаҳкамлайди, деб таъкидлади.

* * *

ДЕҲЛИ, 18 август. (ТАСС мухбири Михаил Капустин). Ўзбекистон ССР Президенти Ислом Каримов ўзининг Деҳлидаги расмий музокаралари якунларидан мамнуният изҳор этди. У ТАСС ҳамда СССР давлат телекўрсатув ва радиоэшиттириш давлат комитетининг мухбирлари билан суҳбатда қуйидагиларни таъкидлади: Ўзбекистоннинг чет элга тўғридан-тўғри чиқиш биринчи тажрибаси ўзининг аниқ-равшан самараларини берди. Деҳлида иккита муҳим ҳужжат: иқтисодий, савдо ва фан-техника соҳасида ҳамкорлик юзасидан битим, шунингдек маданият, санъат, маориф, илм-фан сайёҳлик, спорт ва оммавий ахборот воситалари соҳасида ҳамкорлик қилиш юзасидан битим имзоланди.

Бу икки ҳужжат Ўзбекистон ва Ҳиндистон халқларининг қадимий тарихий алоқалари, маданиятлари, анъаналари ва бутун туриш-турмуши яқинлигини бамисоли якунлаб берди. Шу асосда биз бевосита алоқаларни, аввало бозор муносабатлари нуқтаи назаридан мустаҳкамлашни сифат жиҳатдан янги поғоналарга кўтариш учун пухта пойдевор яратдик.

Ўзбекистон Президенти ўзининг Ҳиндистон Президенти Рамасвами Венкатараман, вице-президент Шанкар Дайял Шарма билан учрашувлари, республика Бош вазири П. В. Нарасимха Рао билан музокаралари самимий вазиятда ўтганини зўр мамнуният билан таъкидлади.

* * *

ДЕҲЛИ, 19 август. (ТАСС мухбирлари Борис Зайцев ва Михаил Капустин). Ўзбекистон ССР Президенти Ислом Каримовнинг Ҳиндистонга қилган уч кунлик расмий ташрифи бугун ниҳоясига етди. Деҳлидаги Палам аэропортида уни Ҳиндистон ташқи ишлар вазири Мадхавсинх Соланки, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар. Ислом Каримов Агра шаҳрида бироз тўхтаб, сўнгра ватанига йўл олди.

Ўзбекистон ҳукумат делегациясининг Ҳиндистонга ташрифи якунлари юзасидан матбуот учун қўшма ахборот эълон қилинди. Унда иккала томоннинг Ўзбекистон ва Ҳиндистон халқлари ўртасида дўстликни мустаҳкамлаш, тарихий алоқаларни ва ҳамкорликни ривожлантириш ва кенгайтириш истаги таъкидланади. Шунга биноан иккала томон турли соҳалардаги ўзаро манфаатли алоқаларга янги омил бахш этишга аҳдлашдилар. Ҳужжатда таъкидланишича, Ўзбекистон ССР Президенти ва Ҳиндистон Бош вазири ҳозирлигида ҳамда уларнинг топшириғига биноан томонлар иқтисодий, савдо, илмий-техникавий ҳамкорлик юзасидан битимни, шунингдек маданият, санъат, таълим, илм-фан, спорт ва оммавий ахборот воситалари соҳасидаги ҳамкорлик юзасидан битимни имзоладилар.

Ўзбекистон Президенти Ҳиндистон вице-президенти билан бош вазирини ўзлари учун қулай вақтда Ўзбекистонга боришга таклиф этди. Таклиф миннатдорчилик билан қабул этилди.

РАСМИЙ ТАШРИФ ЮҚОРИ БАҲОЛАНМОҚДА

ДЕҲЛИ, 18 август. (ТАСС мухбири Борис Зайцев). Ўзбекистон Президенти И. А. Каримовнинг Ҳиндистонга расмий ташрифини Ҳиндистоннинг бугунги оммавий ахборот воситалари муваффақиятли деб атамоқдалар. «Хиндустан таймс», «Нэшнл геральд» ва бошқа етакчи марказий ҳамда маҳаллий рўзномалар Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримовнинг Бош вазир П. В. Нарасимха Раога миллий тўн кийдириш маросими ҳақидаги фотосуратларни биринчи саҳифаларда босиб чиқардилар.

Ўзбекистон билан иккита шартнома имзолаш орқали Ҳиндистон «Ўзбекистон томони билан алоқаларни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш янги Иттифоқ шартномаси доирасида бошқа совет республикалари билан муносабатларни ривожлантиришга йўл очишига умид билдирди», деб таъкидлайди етакчи «Таймс оф Индиа» рўзномаси бугунги сонида.

Ҳиндистон раҳбарлари, деб таъкидлайди, «Хиндустан таймс» рўзномасининг мухбири, «Ўзбекистон билан неча асрлардан бери давом этиб келаётган азалий алоқаларни тиклаш ва мустаҳкамлашга интилмоқдалар». Сиёсий ва иқтисодий муҳит, деб уқтиради «Хиндустан таймс», «Чет эллар билан савдо-иқтисодий муносабатлар ўрнатиш ва мавжуд муносабатларни кенгайтириш учун имконият яратмоқда».

Ҳиндистон билан аввало истеъмол моллари ишлаб чиқариш, майда ва ўртача саноатнинг қўшма корхоналарини барпо этиш каби соҳаларда Ҳиндистон билан иқтисодий ҳамкорликни кенгайтириш ва чуқурлаштириш мавзуи Ўзбекистон Президентининг учрашув ва суҳбатлари чоғида марказий мавзулардан бири бўлганини «Стейтсмен» рўзномаси таъкидлаб ёзмоқда. Рўзномада ёзилишича, Ўзбекистон ССР Президентининг ташрифи иккала халқ иқтисодий ва ақл-зиё имкониятларини бирга қўшишга асос солди».

Пресс траст оф Индиа (ПТИ) ахборот бошқармаси «Ўзбекистон билан Ҳиндистон ўртасидаги ҳамкорликнинг яхши истиқболларини» таъкидламоқда.

Ўзбекистон ССР Президентининг ташрифи тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги Совет—Ҳиндистон шартномасининг 20 йиллиги билан бир пайтга тўғри келди, деб таъкидлайди ахборот бошқармаси. СССР билан Ҳиндистон шу муҳим ҳужжатнинг амал қилиш муддатини яна йигирма йилга узайтирганликлари мамнуният туйғуларини бахш этиб, бу нарса иккала мамлакат ўртасидаги ҳар томонлама алоқаларни янада ривожлантиришга кўмаклашувини таъкидлайди, деб хулоса қилади ПТИ ахборот бошқармаси.

СССРда ФАВҚУЛОДДА ҲОЛАТ ДАВЛАТ КОМИТЕТИНИНГ 1-СОНЛИ ҚАРОРИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

ришни таъминлашга қодир бўлмаган ҳолларда тегишли ҳокимият ва бошқарув идораларининг ваколатлари тўхтатиб қўйилади, уларнинг вазифаларини амалга ошириш эса СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитети махсус вакил қилган кишилар зиммасига юклатилади.

2. СССР Конституциясига ва СССР Қонунларига зид ҳаракат қилаётган ҳокимият ва бошқарув тузилмалари, ҳарбийлаштирилган тузилмалар дарҳол тарқатиб юборилсин.

3. Ҳокимият ва бошқарув идораларининг СССР Конституциясига ва СССР Қонунларига зид бўлган қонунлари ва қарорлари бундан буён ҳақиқий эмас, деб ҳисоблансин.

4. Вазиятни нормаллаштиришга ҳалақит бераётган сиёсий партиялар, жамоат ташкилотлари ва оммавий ҳаракатларнинг фаолияти тўхтатиб қўйилсин.

5. СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитети вақтинча СССР Хавфсизлик Кенгаши вазифасини ўз зиммасига олиши муносабати билан шу Кенгашнинг фаолияти тўхтатиб турилади.

6. Фуқаролар, муассасалар ва ташкилотлар ўз ихтиёрларида қонунга хилоф равишда турган ҳамма турдаги ўқ отиш қуроли, ўқдори, портловчи моддалар, ҳарбий техника ва анжомларни дарҳол топширсинлар. СССР Ички ишлар вазирлиги, Давлат хавфсизлиги комитети ва Мудофаа вазирлиги ушбу талаб қатъий бажарилишини таъминласинлар. Буни бажаришдан бош тортилган тақдирда улар мажбурий тартибда тортиб олиниб, бузғунчилар қатъий жиноий ва маъмурий жавобгарликка тортилсин.

7. СССР Прокуратураси, Ички ишлар вазирлиги, Давлат хавфсизлиги комитети ва Мудофаа вазирлиги жамоат тартибини ҳамда давлат, жамият ва фуқароларнинг хавфсизлигини сақлашни таъминлаш юзасидан «Фавқулодда ҳолат ҳуқуқий тартиби тўғрисида»ги СССР Қонунига ва СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитетининг қарорларига мувофиқ ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ва Қуролли Кучларнинг самарали ўзаро алоқасини уюштирсинлар.

Митинглар, кўча юришлари, намойишлар, шунингдек иш ташлашлар ўтказилишига йўл қўйилмайди.

Зарур ҳолларда комендантлик соати жорий этилсин, ҳудудларда соқчилик қилинсин, текширув ўтказилсин, чегара ва божхона тартибини кучайтириш чоралари кўрилсин.

Энг муҳим давлат ва хўжалик иншоотлари, шунингдек ҳаёт таъминоти тизимлари назорат остига, зарур ҳолларда эса муҳофаза остига олинсин.

Гиж-гижловчи миш-мишлар тарқатилиши, ҳуқуқ-тартиботни бузишга ва миллатлараро адоватни авж олдиришга, фавқулодда ҳолат тартибига риоя этилишини таъминловчи мансабдор шахсларга итоатсизлик қилишга ундаш ҳолларининг пайи қатъиян қирқилсин.

8. Оммавий ахборот воситалари устидан назорат ўрнатилиб, бу ишни амалга ошириш СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитети ҳузурида махсус тузиладиган орган зиммасига юклатилсин.

Ҳокимият ва бошқарув идоралари, муассасалар ва корхоналарнинг раҳбарлари жамият турмушининг барча чораларини кўрсинлар. Халқ хўжалиги барча тармоқлари корхоналарининг нормал ишлашини барқарорлаштириш даврида, бутун СССР ҳудудида хўжалик юритиш субъектлари ўртасида ўзаро ва тобелик бўйича алоқаларни сақлаб қолиш ва тиклаш чораларининг қатъий бажарилиши, белгиланган ишлаб чиқариш ҳажмлари, хом ашё, материаллар ва бутлаш буюмларини етказиб бериш топшириқлари бекаму-кўст бажарилиши таъминлансин.

Моддий-техника ва валюта маблағларини қаттиқ тежаш тартиби белгилансин ва унга риоя этилсин, хўжасизликка ва халқ мулкини талон-торож қилишга қарши кураш юзасидан аниқ-равшан чора-тадбирлар ишлаб чиқилиб, амалга оширилсин.

Пинҳона иқтисодиётга қарши кескин кураш олиб борилсин, порахўрлик, ўғрилик, чайқовчилик фактлари, молларни сотишдан яшириш, хўжасизлик ва иқтисодиёт соҳасидаги бошқа ҳуқуқбузарлик фактлари юзасидан жиноий ва маъмурий жавобгарликка тортиш чоралари муқаррар равишда қўлланилсин.

ССР Иттифоқи Қонунларига мувофиқ амалга ошириладиган ҳамма турдаги ишбилармонлик фаолиятининг мамлакат иқтисодий салоҳиятига ва аҳолининг энг зарур эҳтиёжларини таъминлашга ҳақиқий ҳиссасини кўпайтириш учун қулай шароит яратилсин.

10. Ҳокимият ва бошқарув тузилмаларида доимий асосда ишлашни ишбилармонлик фаолияти билан қўшиб олиб бориш мумкин эмас, деб ҳисоблансин.

11. СССР Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддат ичида озиқ-овқат ва энг зарур саноат молларининг барча мавжуд ресурсларини ҳисоб-китоб қилиб чиқиб, мамлакат ихтиёрида нималар борлигини халққа маълум қилсин, уларнинг сақланиши ва тақсимланишини жуда қаттиқ назорат остига олсин.

Озиқ-овқат ва халқ истеъмоли молларининг, шунингдек уларни ишлаб чиқариш учун керакли моддий ресурсларнинг СССР ҳудудида олиб юрилишига тўсқинлик қилувчи ҳар қандай чеклашлар бекор этилсин. Бундай тартибга риоя қилиниши қаттиқ назорат қилинсин.

Мактабгача тарбия болалар муассасаларининг, болалар уйлари, мактаблар, ўрта махсус ва олий ўқув юртлари, касалхоналар, шунингдек, пенсионерлар ва ногиронлар биринчи навбатда таъминланишига алоҳида эътибор берилсин.

Бир ҳафта муддатда айрим турдаги саноат моллари ва озиқ-овқат маҳсулотларининг, биринчи галда болаларга аталган маҳсулотларнинг, аҳолига кўрсатиладиган хизматларнинг ва умумий овқатланишнинг нархларини тартибга солиш, ўзгартирмай қўйиш ва камайтириш, шунингдек турли тоифа фуқароларга иш ҳақини, пенсиялар, нафақалар ва компенсация тўловларини ошириш тўғрисида таклифлар киритилсин.

Давлат, жамоат, кооператив ва бошқа муассасалар, ташкилотлар ва корхоналарнинг барча поғона раҳбарлари иш ҳақи миқдорини тартибга солиш тадбирлари икки ҳафта муддатда ишлаб чиқилсин.

12. Ҳосилни йиғиштириб олиш соҳасидаги аҳвол мушкуллигини ва очарчилик хавфини эътиборга олиб, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш, асраш ва қайта ишлашни ташкил этиш юзасидан шошилинч чоралар кўрилсин. Қишлоқ меҳнатчиларига техника, эҳтиёт қисмлар, ёнилғи-мойлаш материаллари ва шу кабилар билан имкони борича кўпроқ ёрдам берилсин. Корхона ва ташкилотларнинг ишчи ва хизматчиларидан, талабалар ва ҳарбий хизматчилардан ҳосилни сақлаб қолиш учун зарур миқдордаги кишиларни ҳеч кечиктирмай қишлоққа юбориш уюштирилсин.

13. СССР Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддатда 1991—1992 йилларда шаҳар аҳолисидан боғ-полиз ишлари учун ер участкаларини олишни хоҳловчи барча кишиларни 0,15 гектаргача миқдорда ер билан таъминлашни кўзда тутадиган қарор ишлаб чиқсин.

14. СССР Вазирлар Маҳкамаси икки ҳафта муддатда мамлакатнинг ёқилғи-энергетика мажмуини танглиқдан чиқариш ва қишга тайёргарликка оид энг зарур тадбирларни режалаштиришни ниҳоясига етказсин.

15. Уй-жой қурилишини ва аҳолини уй-жой билан таъминлашни тубдан яхшилаш юзасидан 1992 йилга мўлжалланган ва амалга ошириш мумкин бўлган чора-тадбирлар бир ой муддатда тайёрланиб, халққа маълум қилинсин.

Беш йиллик муддатга мўлжалланган давлат, кооператив ва якка тартибдаги уй-жой қурилишини жадал ривожлантиришнинг аниқ-равшан дастури ярим йил мобайнида ишлаб чиқилсин.

16. Марказдаги ва жойлардаги ҳокимият ҳамда бошқарув идоралари зиммасига аҳолининг ижтимоий эҳтиёжларига биринчи галда эътибор бериш вазифаси юклатилсин. Бепул медицина хизмати ва халқ таълимини анча яхшилаш имкониятлари қидириб топилсин.

СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитетининг 2-сонли қарори

МАРКАЗИЙ, МОСКВА ШАҲАР ВА ВИЛОЯТ ГАЗЕТАЛАРИНИНГ ЧИҚИШИ ТЎҒРИСИДА

1991 йил 19 августдан эътиборан Москвада ва Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг бошқа баъзи ҳудудларида фавқулодда ҳолат жорий қилинганлиги муносабати билан ва «Фавқулодда ҳолатнинг ҳуқуқий тартиби тўғрисида»ги СССР Қонунининг 4-моддаси 14-бандига биноан СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитети **қарор қилади:**

1. Чиқарилаётган марказий, Москва шаҳар ва вилоят ижтимоий-сиёсий нашрларининг рўйхати: «Труд», «Рабочая трибуна», «Известия», «Правда», «Красная звезда», «Советская Россия», «Московская правда», «Ленинское знамя», «Сельская жизнь» рўзномалари билан вақтинча чеклаб қўйилсин.

2. Бошқа марказий, Москва шаҳар ва вилоят рўзномаларини ҳамда ижтимоий-сиёсий нашрларни яна чиқара бошлаш масаласи СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитетининг махсус тузилган органи томонидан ҳал этилади.

СССРда Фавқулодда ҳолат давлат комитети
1991 йил 19 август.

Заминимиз саховати

Тошкент районидаги Алишер Навоий номли жамоа хўжалиги аъзолари пойтахт аҳолиси дастурхонига кўплаб ноз-неъматлар тортиқ этишмоқда. Шу кезларда хўжалик боғ ва пайкалларида пишиб етилган ноз-неъматлар пешма-пеш йиғиб-териб олинаяпти. Иш оила пудрати асосида йўлга қўйилган.

СУРАТЛАРДА: 1. Пудратчи оила бошлиғи Солиҳ Халилов қизи Наргиза билан мевани жўнатишга ҳозирлаяпти. 2. Ёш боғбон Ғайрат Халилов. 3. Тажрибали боғбон Қодир Абдураҳмонов ва хўжалик партия қўмитасининг котиби Ботир Тўлаганов кўкламда ўтқазилган кўчатларни кўздан кечиришмоқда.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

Тавсия

ҒЎЗА БАРГИНИ ТЎКИШ—МУҲИМ ИШ

Жумҳуриятимизда пахтанинг тобора кўпроқ қисми машиналарда териб олинаяпти. Маълумки, ҳосили машинада теришга ажратилган ғўзаларнинг барги кимёвий усулда тўкилади. Бу тадбир катта аҳамиятга эга. Зеро, барги тўла-тўкис тўкилган ғўза пайкалларида терим машиналари самарали ишлайди. Ғўза баргини тўкишнинг эса ўз меъёри ва вақти бор. Ўрта толали пахта 50—60 фоиз, ингичка толалиси эса 60—70 фоиз очилганида уларнинг баргини тўкишга киришиш лозим. Ғўзанинг барги сифатли тўкилса, ҳосилдорлик ортади ва маҳсулот сифати юқори бўлади. Шунинг учун ҳам бу тадбирнинг ўзига хос қоидаларига қатъий амал қилиш керак.

Ғўзаларни сифатли дефолиация қилишдан аввал экиннинг биологик жиҳатдан пишиб етилганлигини аниқлаш шарт. Агар дефолиантларни етилмаган ғўзаларга сепилса, ниҳолнинг барглари ва бутун танасига ёмон таъсир этиши мумкин. Барглар яхши тўкилмайди ва шохчаларида қуриб қолади. Натижада ҳосилнинг етилиши сусаяди, ғози камаяди ва сифати паст бўлади. Шунинг учун ҳам ёш ғўзаларга магний хлорати, кальций хлорати ва дропп каби дефолиантларни қўллаш қатъиян ман этилади.

Ўрта толали ғўза бўйининг паст баландлигига қараб, кўсаклари 50—60 фоиз очилганида унинг барглари табиий пишиб, сарғая бошлаганда дефолиантларни қўллаш яхши самара беради. Яъни ғўза барги яхши тўкилади ва кўсакларнинг очилиши тезлашади. Энг муҳими, ҳосилдорлик камаймайди, хом ашё сифати бузилмайди.

Бу йил кўп ерларда ғўзалар ривожланишдан орқада қолмоқда. Умуман пайкалларда нотекислик кўп. Айрим минтақалардаги ғўзалар аввалги йиллардагига нисбатан 10—15 кун кечиккан. Барвақт экилган ғўзалар эса биологик жиҳатдан етилиб қолмоқда. Бир пайкалда турли даражада ривожланган ғўзалар бор. Бу йилги ана шу ҳолатни ҳисобга олиб, ғўза баргини тўкиш ишини табақалашган ҳолда ўтказиш тавсия этилади. Кўсаклари кўп очилган далаларни олдин ва аксинча ғўзалари етилмаган майдонларни сўнгги муддатларда дефолиация қилиш керак. Турли даражада ривожланган ғўзали далаларнинг ҳолатини ўша жойларнинг ўзида синчиклаб кўздан кечириб, уларнинг орасида етилмаган ғўзалар кўп бўлса, бундай пайкалларни кечки муддатларда дефолиация қилиш тўғри бўлади.

Дефолиантлар сифатига алоҳида эътибор бериш керак. Шу билан бирга уларни тўғри қўллана билиш керак. Агар дори эритмаси ғўза баргига тушмаса, барглар тўкилмайди. Шунинг учун ҳам дефолиацияни осон тракторга осилган пуркагичлар ёрдамида ўтказиш самаралидир. Чунки бунда эритма бевосита ғўза баргларига тушади, бир марта ўтказилган дефолиация билан иш якунланади.

Катта майдонларда ғўза баргини тўкиш қишлоқ хўжалик авиацияси ёрдамида ўтказилади. Бунда кимёвий моддаларни сепадиган агрегатларни ишлатиш қоидаларига қатъий риоя қилиш лозим. Самолётларнинг учиш баландлиги беш метрдан ошмаслиги шарт. Акс ҳолда дефолиант эритмаси ҳавога учиб кетиб, ғўзаларнинг пастки қисмида жойлашган баргларига тегмай қолади. Дефолиация самара бермайди.

Дефолиантларнинг сифатли таъсир кўрсатиши уларни ишлатиш мароми ва суюқликнинг миқдорига кўп жиҳатдан боғлиқ. Тракторлар ёрдамида ғўза баргини тўкишда дефолиантлар эритмасининг миқдори ҳар гектарига 200 литр бўлиши, самолётларда сепилганда эса 100 литрдан ортмаслиги лозим. Афсуски, кўп жойларда самолётлар ёрдамида сепилганида гектарига 200 литргача эритма сарфланмоқда. Бу самолётларнинг иш унумини икки баравар камайтиради. Ортиқча ёқилғи сарфланади. Энг ёмони, дефолиантларнинг таъсири кутилгандек бўлмайди.

Дефолиантларнинг миқдор-мароми ғўзаларнинг ўсиш даражаси, улар баргининг кўп ёки камлиги, пишиб етилишига қараб белгиланиши керак. Масалан, магний хлоратининг бир гектар майдонга сарфланиши 8 килограммдан 15 килограммгача бўлмоғи лозим. Лекин бўйи паст, барглари сийрак, етилиб қолган ғўзаларнинг баргини тўкишда дефолиантлар озроқ сарфланади. Ғовлаб кетган ғўзаларга дефолиант сарфлаш миқдори кўпроқ бўлади. Уларни сарфлаш нормасини жойлардаги мутахассислар белгилашлари шарт. Бунда дефолиант сарфлашнинг асосий қоидалари ҳам бузилмаслиги керак. Такрор айтамизки, кимёвий заҳарли моддаларни маромидан ортиқ ишлатиш яхши натижа бермайди. Ҳатто юқори нормада дефолиация қилиш ғўзаларни қуритиб қўйиши, ҳосилдорликка путур етказиши мумкин. Шунинг учун эритмаларни тайёрлаш сифатига жуда катта эътибор бериш лозим.

Шуни айтиш керакки, Тошкент, Наманган вилоятлари ва Қорақалпоғистоннинг айрим хўжаликларида дефолиантлар эритмаларини марказлашган усулда тайёрлашдан воз кечилган. Бу эса эритмалар сифатини назорат қилишни қийинлаштиради. Айрим жойларда ғўза баргини тўкиш технологияси бузилишига йўл қўйилмоқда. Баъзан эса машина теримига тайёрланмаган далалардаги ғўзаларнинг баргини тўкиш ҳам учрамоқда. Баъзи жойларда трактор пуркагичлари (Қашқадарё ва Тошкент вилоятларида) сифатсиз созланганлик ҳоллари мавжуд Уларнинг аксарияти манометрсиз ишлатилган, пуркагич қалпоқчаси нотўғри ўрнатилган.

Дефолиантларнинг таъсирчанлиги тупроқ таркибидаги намликка ҳам боғлиқ. Намлик қанча кам бўлса, заҳарли моддалар таъсири сусаяди ёки жуда кучсиз таъсир кўрсатади. Шунинг учун сўнгги суғориш муддатларини оқилона белгилаш керакки, токи ғўза баргини тўкиш пайтида ерда етарли намлик сақланиб қолсин.

Яна бир ҳолат дефолиантларнинг таъсирчанлиги ҳаво ҳарорати даражасига ҳам боғлиқ. Бу йил ишлатиладиган дропп препаратининг таъсирчанлиги ҳароратнинг юқори бўлишини талаб этади. Шунинг учун бу доридан иссиқ кунларда етилган ғўзалар баргини тўкишда фойдаланиш керак. Ундан сўнг кейинги муддатларда эса кальций хлоратни ишлатиш лозим.

Кучли дефолиант магнийхлорат эса ҳаво ҳарорати ўртача 14 даража бўлганда юқори самара беради. Умуман ҳамма дефолиантлар ҳарорат юқори даражада бўлганида яхши таъсир этади.

Олинган маълумотларга кўра, сентябрь ойининг учинчи ўн кунлигидан ҳарорат анча пасаяди. Бундай шароитда сепилган дефолиантларнинг таъсирчанлиги бир мунча камаяди. Бу ҳолатни ҳисобга олиш керак.

Жойлардан олинган маълумотлар таҳлилига кўра сентябрнинг дастлабки кунлариданоқ бошлаб етилган ғўзаларнинг баргини тўкишга киришиш мумкин. Бу ишнинг суръати аста-секин жадаллаштирилиб, 20 сентябргача асосий майдонлардаги ғўзаларнинг баргини тўкиб бўлиш мўлжалланмоқда.

Бу йил ишлатиладиган препаратлар тури оз, уларнинг миқдори эса етарли эмас. Шунинг учун дефолиантларни эҳтиёт қилиб қўлланиш, бир марта дефолиация билан ғўза баргини тўла тўкилишига эришиш керак. Боз устига дефолиантларнинг нархи ҳам илгаригига нисбатан анча қимматлашган. Ундан пала-партиш фойдаланиш ёки исроф қилиш хўжалик иқтисодига путур етказади.

Ҳамма жойда дефолиация тадбирлари тиббиёт ходимлари назорати остида бўлиши лозим. Бу ишда қатнашадиган кишиларга алоҳида ғамхўрлик кўрсатиш керак. Уларни сифатли озиқ-овқат ва айниқса сут маҳсулотлари билан таъминлаб туриш лозим. Дефолиацияни ўз муддатида, мутахассислар томонидан белгиланган талаблар асосида ўтказиш — катта пахта хирмонига қут-барака киритади. Бу муҳим тадбир машина тёриминиг зарур омили эканлигини доимо ёдда тутиб, уни ҳамма жойда ўз вақтида ва соз ўтказайлик.

Тавсиянomani Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик вазирлиги мутахассислари ва жумҳурият Қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг олимлари тайёрлашган.

ДЕҲҚОН БИР-БИРИГА ҲАМКОРУ МАДАДКОР

Андижон ва Наманган вилоятларининг ери, суви, осмони, муҳими, кишиларининг қалби туташдир. Шу боисдан икки юрт вакилларининг борди-келдиси, бирбиридан кўнгил сўраши, қувончларини биргаликда баҳам кўриши анъанага айланган. Яқинда наманганлик бир гуруҳ деҳқонлар, ишбоши-мутахассислар Андижон вилоятида йиғим-теримга тайёргарлик ишлари, ёрдамчи корхоналар фаолияти, ғўза парвариши, чорвачиликнинг аҳволи билан танишиб, ютуқлардан астойдил қувондилар, йўл қўйилган камчиликларни тугатиш ҳақида дўстона таклифлар айтдилар.

Учқўрғонлик мусобақадошлар Избоскан районида назоратни Охунбобоев номли жамоа хўжалиги далаларидан бошладилар. Расулжон Маматқулов бошлиқ бригадада ғўзалар ривожи меҳмонларни мамнун этди. Ниҳоллар вақтида суғорилиб, қатор оралари оби-тобида юмшатилаётганлигидан ҳар тупда 10—12 тадан тўқ кўсак санаш мумкин эди. Бригадада муҳим агротехника тадбир-ғўзани чилпиш ҳам биринчилар қатори туғалланган. Пайкалларда 90—100 минг атрофида кўчат бор.

Жамоа хўжалигида ғўза парвариши йиғим-теримга тайёргарлик билан қўшиб олиб борилмоқда. Зарбдор 60 кунлик эълон қилинган. Аксарият майдонларда ниҳоллар машинабоп қилиб ўстирилмоқда. Мўминахон Омонова, Марҳабохон Эрматова, Неъматжон Иброҳимов каби тажрибакор деҳқонлар ҳосил тўплаш ойлигида фаол ишламоқдалар.

Мусобақадошлар Тельман номли жамоа хўжалигида жумҳурият Президентининг аҳолини дон билан таъминлаш тўғрисидаги фармони бажарилиши билан қизиқдилар. Бу ерда талай ишлар қилинган, Жон бошига юз килограммдан ғалла билан бирга, қўшимча гуруч ҳам беришмоқчи. Шу мақсадда 34 гектар ерга шоли экишган. Хўжаликда тегирмон, мойжувоз ишламоқда.

Ғуломжон Қамбаров раҳбарлик қилаётган «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида аҳолини ижтимоий ҳимоялаш тадбирлари изчил амалга оширилмоқда. Меҳнаткашларга дон билан бирга мева, полиз маҳсулотлари тарқатилмоқда. Томорқа хўжаликлари яхши ривожланган. Шахсий томорқа эгаларига уруғлик етказиб берилмоқда. Техника билан амалий ёрдам кўрсатилмоқда.

«Октябрь 50 йиллиги» жамоа хўжалигдаги аҳволдан учқўрғонликларнинг кўнгиллари тўлмади. Бу ерда яганалашда камчиликка йўл қўйилган. Ғўзалар ривожи суст. Бир қатор бригадаларда экин чанқаган, ҳашоратга ем бўлган.

Наманганлик миришкорлар ўз мусобақадошларига ишдаги камчиликларни бартараф этиш юзасидан қимматли маслаҳатлар бердилар.

Чустлик мусобақадошлар Жалолқудуқ райони далаларини кўздан кечирдилар. Бу ерда ҳосилга-ҳосил қўшиш учун кўрилаётган пухта тадбирлар, йиғим-терим тараддуди, энг муҳими, деҳқонларнинг ғўзага ишлов беришни 10 сентябргача давом эттиришга доир қарорлари меҳмонларга маъқул тушди.

Аммо қатор хўжаликларда ғўза ривожи бултургига нисбатан 15 кун кечикканлиги, айрим майдонлар бегона ўт ичида қолганлиги оқибатида ҳосил тўплашда сусткашлик қилинаётганлиги мусобақадошларни ташвишлантирди. «Ойим» давлат хўжалигининг адирликдаги майдонларида. 3,2 бўлимларида шундай аҳволга дуч келинди. М. Хўжамов директор бўлган «Ғайрат» давлат хўжалигининг айрим майдонларида ғўза ривожи кечиккан, ниҳоллар бегона ўтга бостирилган. «Пахтакор» жамоа хўжалигидаги дала ишларидан ҳам меҳмонларнинг кўнгли тўлмади. Ғўзани чилпиш пайсалга солинмоқда. Бунинг устига баъзи ерларда оби-ҳаёт исроф қилинмоқда. Қатор ораларига ишлов берадиган чопиқ тракторларининг бир қисми эҳтиёт қисмларнинг етишмаслигидан далага чиқарилмаётир.

Жалолқудуқликларнинг аҳолини ижтимоий ҳимоялаш тадбирлари ёрдамчи корхоналар, янги иш ўринлари ташкил этиш, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш борасидаги тажрибалари меҳмонларга манзур бўлди. Дмитров номли жамоа хўжалигида лимонад, ёғочни қайта ишлаш цехлари ишлаяпти. Т. Тошматов номли жамоа хўжалигида янги цехда аҳолига иссиқхоналар учун елим қопламалар етказиб берилаяпти. «Ойим» қишлоғида йилига 500 минг шартли банка консерва тайёрланадиган ҳамда ғишт чиқарадиган цехлар ишга тушди. Дон маҳсулотлари корхонасида аҳолини ижтимоий ҳимоялашда яхши тажриба тўпланган. Бу ердаги гўшт ва сут ишлаб чиқаришга ихтисослашган ёрдамчи корхона иши ибратлидир. Яқин орада колбаса цехи ишга тушади. Корхона ишчиларга боқилаётган сўкимлар ҳисобидан киши бошига килограмми 5 сўмдан гўшт сотилмоқда, бепул сут тарқатилмоқда.

Олтинкўлликлар жорий йилда 9,175 гектар ерда деҳқончилик қилаётирлар. Мўл-ҳосил тўплаш тадбирлари — қатор ораларига ишлов бериш, суғориш уюшқоқлик билан ўтказилаяпти. Чеканка сифатли бажарилган. Ғўзалар ёппасига кўсаклай бошлади. Калинин номли, Ленин номли, Свердлов номли жамоа хўжаликлари далаларида меҳмонлар тупларда 10—12 тадан бўлиқ кўсак санадилар.

Аммо мусобақадошлар «Тошкент» жамоа хўжалиги далаларидаги ҳашаротга ем бўлаётган, бегона ўт босган, чанқатиб қўйилган ғўзаларни кўриб ачиндилар. Чеканка 29 фоиз бажарилган, холос. Кундалик маълумотда 9 та культиватор ишлатилаётганлиги қайд этилган. Наманганликлар далада 5—6 та чопиқ тракторлари борлигини кўрдилар. Суғориш ҳашаротга қарши кураш, қатор ораларига ишлов бериш талаб даражасида эмас. Бундай ачинарли аҳволни «Октябрь», Куйбишев номли жамоа хўжаликлари далаларида ҳам кўриш мумкин.

Наманганликларга бу ердаги ишбилармонлик ёқди. Улар «Ленин йўли» жамоа хўжалигида кичик корхоналар қуриш, аҳолини иш билан таъминлаш, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришга доир ишлардан мамнун бўлдилар. Хакан адирлари бағрида хом ва пишиқ ғишт цехлари ишлаяпти. Атлас цехи товарларидан аҳоли мамнун. Яқиндан буён цехда лаган, чойнак ва бошқа рўзғорбоп буюмлар ишлаб чиқарилмоқда. Эрта индин колбаса цехи қурилиши тугалланади.

Жумҳурият Президентининг аҳолини дон билан таъминлаш ҳақидаги фармони районда қатъият билан амалга оширилмоқда. 15 августгача одамларга 2.000 тоннага яқин ғалла тарқатилади. «Коммуна» жамоа хўжалигида аҳолига дон билан бирга картошка, сабзавот, полиз маҳсулотлари етказиб берилмоқда. Ҳозиргача хўжалик аъзоларига 250 тоннага яқин буғдой, сомон тарқатилди. Навоий номли, Калинин номли жамоа хўжаликларида ҳам бу ишлар яхши.

Мусобақадошлар ҳамкасбларининг ютуқ ва камчиликларини қайд қилиш билан бирга, ўзларида амалга оширилаётган ибратли тажрибалар билан ҳам ўртоқлашдилар.

О. ШОДМОНАЛИЕВ,
С. АБДУРАҲИМОВ,
«Коммунист» рўзномаси мухбирлари.

С. РЎЗИМАТОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

МАМЛАКАТ БЎЙЛАБ

МОСКВА. Ҳалок бўлган бирорта ҳам аскар номаълум қолмаслиги, бирорта ҳам қабр қаралмай қолмаслиги керак. «Хотирот» деб аталган хайрия ҳамкорлиги уюшмасининг таъсисчилари ўз фаолиятларининг йўналиши сифатида ана шу савобли ишни танладилар. Уюшма Совет Иттифоқида ва ундан ташқарида ҳалок бўлган жангчиларнинг хотирасини сақлашда ташкилотлар ҳамда айрим фуқароларга кўмаклашади. «Хотирот» хайрия ҳамкорлиги уюшмасининг хизматидан фойдаланишни хоҳловчи кишилар қуйидаги манзилгоҳга мурожаат этишлари мумкин: Москва, 121019, Новий арбат, 29-уй, 4-корпус. Уюшманинг рус миллий банкида 700020 рақамли жорий ҳисоб дафтарчаси бор.

* * *

ТБИЛИСИ. Грузин олимлари Кавказ ортидаги нам субтропик районлардаги қурилишлар учун мустаҳкам, ғовакли ҳамда енгил бетон яратдилар. Грузия техника дорилфунуни тадқиқотчилари янгиликнинг истиқболли таркибини танлаб олишларида компьютер асосий ишчи асбоби сифатида хизмат қилди. Унинг ёрдамида цемент ва вулқон тошқолидан бетон қоришмаси тайёрлашнинг турли усулларини таҳлил этишга муваффақ бўлинди. Олинган бетон ўзининг ниҳоятда мустаҳкамлиги билан ажралиб туради. Ундан зилзила хавфи кучли бўлган ерларда пишиқ-пухта уйлар ҳамда саноат иншоотлари қурилишида фойдаланилади, бундай бетоннинг ўрнини эгаллайдиган бошқа нарса йўқ.

* * *

РОСТОВ-ДОН. «Ростовуголь» бирлашмаси меҳнат жамоалари анжуманининг қатнашчилари шундай қарорга келдилар: СССР кўмир саноати вазирлиги тобелигидан чиқиб, Россиянинг ихтиёрига ўтиш керак. Бундан аввал essentially кончилар Россия федерацияси ҳукуматидан бу йил ҳамда келаси йилда дотация аввалги даражасида қолиши, кўмир учун тўланадиган ҳақ, яқин орада кўпайиши ҳақида тушунтириш олган эдилар. Бу шахтёрларнинг маоши кўтарилишига имконият яратади. Бундан ташқари меҳнат жамоалари ишлаб чиқариш бирлашмасидан чиқиш, янги тузилмаларни тузиш ҳуқуқини сақлаб қоладилар.

* * *

БРЯНСК. «Англия—Совет биллур компанияси» қўшма корхонаси Россия биллурини Буюк Британияга етказиб бериш билан шуғулланади. Корхона «Берик Рид компани» фирмаси билан машҳур Дятьков заводи ўртасидаги битим асосида ташкил этилди. Бу завод яқинда ўзининг 200 йиллигини нишонлаган эди. Компаниянинг тузилиши заводда таъмирлаш ишларини тезкорлик билан олиб боришга, юқори унумли технологияларни ўзлаштиришга ҳамда ички бозор учун маҳсулот ишлаб чиқаришни анча кўпайтиришга имкон беради. Британия томони заводга янги ускуна етказиб беришнигина эмас, айни вақтда уни ўрнатиш ва сервис хизмати кўрсатишни ҳам зиммасига олди.

* * *

КАЛИНИНГРАД. Бу ерда ташкил этилган қўшма корхона август ойининг жазирама кунларида шаҳар аҳолисини музқаймоқ билан роса тўйдиришга аҳд қилди. Уни маҳаллий сут комбинати, балиқ овловчи флот бошқармаси билан Швейцариянинг «Компексим аг» фирмаси таъсис этди. «Бальткомпексим» корхонаси Швейцария концентрати асосида тайёрланган 12 хил музқаймоқни ўз харидорларига тақдим этади.

(ТАСС).

Касаба уюшмалари ҳаётидан

ҚАРС ИККИ ҚЎЛДАН

Яхши дам — меҳнатга ҳамдам, дейди халқимиз. Буни яхши тушунган Орджоникидзе районидаги «Коммунист» жамоа хўжалиги касаба уюшмаси қўмитаси меҳнаткашларнинг саломатликларини мустаҳкамлаш йўлида ғамхўрлик қилмоқда. Айниқса кейинги йилларда санаторий, дам олиш уйлари ва кўнгил очар жойларга сафарга борувчилар кўпаймоқда.

Ўтган йили 25 киши санаторий ва дам олиш уйларида, 37 киши саёҳатларда бўлишди. Жорий йилда 21 та йўлланма олиш режалаштирилган. Ҳозирга қадар 11 киши дам олиб келди. Улар орасида соҳибкор Ўктам Муродова, сигир соғувчи Иноят Ғофурбекова, бригадир Маҳкамали Усмонов, ем-хашак бригадаси аъзоси Қўрғон Нурматов бор. Шу ой охирларида Фарғона водийсига саёҳат уюштириш режалаштирилган.

Бундан ташқари дала шийпонлари колхозчиларнинг иккинчи уйига айлантирилган. Уларда радио, телевизор, шахмат-шашка, рўзнома ва журналларнинг янги сонлари бор. Ҳар куни иссиқ овқат тайёрланмоқда. Жорий йилда Президент фармонига мувофиқ колхозчилардан 160 кишига 8 сотихдан ер берилди.

— Маъмурият билан келишган ҳолда колхозчиларга йўлланмалар беришда ички имкониятлардан оқилона фойдаланмоқдамиз, — дейди хўжалик касаба уюшмаси комитетининг раиси Дилмурод Очилов. — Бозор иқтисодиёти шароитида аъзоларимизга мадад бериш, қулайлик яратиш ниятида йўлланма нархининг 90 фоизини тўлаяпмиз.

Ҳа, чиндан ҳам қаерда меҳнаткашларга яхши маданий-маиший шароитлар яратилган бўлса, ўша ерда иш натижалари юқори бўлади. Шу боис бу хўжаликда йиллик режалар барвақт уддаланиб келиняпти.

Хўжалик жорий йилда эл дастурхонига беш минг тонна сабзавот, 400 тонна мева, 360 тонна узум етказиб беришни режалаштирган. Ҳозир далаларда айни пишиқчилик, маҳсулот пешма-пеш харидорларга етказиб берилмоқда. Асрор Юнусов, Маҳмуд Аҳмедов, Прат Тошбеков, Абдулҳай Маҳсумов, Маҳамад Расулов, Йўлдош Раззоқов етакчилик қилаётган бригадалар бошқаларга ўрнак бўлишаяпти. Улар бу йилги об-ҳаво қийинчиликларига қарамай мўл ҳосил етиштиришди. Айни кунларда хўжалик аъзолари кунига эл дастурхонига 20 тоннагача сабзавот, 6 тоннагача мева жўнатишяпти.

Э. ТЎЛАГАНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ЧЕТ ЭЛ ХАБАРЛАРИ

ОСМОНДАН КУЗАТУВ

БМТ. (ТАСС). БМТнинг Ироқни қуролсизлантириш билан шуғулланувчи махсус комиссияси мазкур мамлакатда ўзини қизиқтирувчи иншоотларни разведка самолёти ёрдамида кузатишга қарор қилди. БМТнинг Нью-Йоркдаги қароргоҳида эълон қилинишича, мавжуд имкониятлар кўриб чиқилганидан кейин БМТнинг махсус комиссияси АҚШ ҳукуматига мурожаат қилиб, шундай вазифаларни ўташ учун махсус лойиҳаланган баланд учувчи, бир ўринли самолётни комиссия ихтиёрига бериб туришни сўради.

Бу самолёт яқин кунлардаёқ уча бошлайди. Самолёт ва унинг учувчиси хавфсизлиги ироқ маъмурларининг тегишли огоҳлантиришлари билан таъминланади. БМТ комиссияси ўзини қизиқтирадиган ҳамма иншоотларнинг фотосуратини олади, бу эса унга ўз олдига қўйилган вазифани бажариш учун зарур бўлган мустақил текширувни ўтказиш имконини беради.

БМТ котибяти вакилининг айтишича, чамаси, АҚШ «У-2» разведка самолётини беради.

Илгари БМТнинг махсус комиссияси Америка разведкаси манбаларидан олинган шундай маълумотлардан фойдаланган эди.

ИРОҚНИНГ БАҲАЙБАТ ТЎПИ

ЛОНДОН. (ТАСС). Рейтер ахборот бошқармасининг Бағдоддан хабар қилишича, Ироқ маъмурлари БМТнинг бу ерда турган текширувчилари гуруҳига шу мамлакатда яратилган баҳайбат тўпни кўрсатишди.

Гуруҳ раҳбари Вольфганг Батлер стволининг узунлиги 52,2 метр ва калибри 350 миллиметр бўлган бу ҳайбатли тўп «йиғилган бўлса ҳам, аммо ишлатилмайдиган ҳолатда» турганини айтди. БМТ хавфсизлик Кенгашининг Ироқ оммавий қирғин қуролини тугатиш тўғрисидаги қарорига биноан тўп йўқ қилиб ташланиши керак, деб таъкидлади у.

Ахборот бошқармасининг ёзишича, Ироқ ўзида стволининг диаметри 1000 миллиметр бўлган жуда катта артиллерия тўпини ишлаш учун зарур нарсалар борлигини ҳам тан олди.

1991—Алишер Навоий йили

УЛУҒ ШОИР РУС ЭЛЧИСИ БИЛАН УЧРАШГАНМИ?

Халқ, элат, уруғ номларининг назмий асарларда, айниқса ғазалнинг мазмунига путур етказмай, унинг ўқимишли бўлишини бузмай, ғазалиётда қўлланиши ижодкордан катта маҳорат, тарих материалларини чуқур билишни тақазо этади. Алишер Навоийнинг ўзбек тилида ёзилган назмий ва насрий асарларида (уларнинг кўпчилиги, асосан назмий асарларда учрайди) олтмиштача туркий, форсий, кавказ халқлари, Африка, Европада яшовчи халқ, элатларнинг номлари қаламга олинган.

Масалан «Хазойин ул-маоний» («Маънолар хазинаси»)даги ғазалларда, асосан Мовароуннаҳр, Ҳуросон ва улар ён атрофидаги халқ, элатларнинг номлари келтирилади. «Хамса»да эса гуржи (грузин), занги (қоратанли), чаркас, фаранг (француз) ва бошқалар, каторида рус этнонимн ҳам ишлатилган. «Хамса»нинг «Лайли ва Мажнун» достонида халқ номи маъносида 66-байтдан бошлаб мана бундай берилган:

Дойим қилибон савол варзиш,
Хони караминтдин офариниш.
Кундуз санга бир гадойи руси,
Хуршиддин эгнида кадуси.
Тун дарғаҳингга тиланчи занги.
Эгнида терисидур паланги.

«Садди Искандарий»да икки ўринда «рус» сўзи мамлакат номи маъносида ишлатилган. У мана бундай бошланган:

Мубоҳот этиб тахт ила тож анга,
Берурлар эди шоҳлар бож анга.
Бу фурсатаро волийи Руму Рус,
Шаҳе эрди оти малик Файлақус.

Яна худди шу маънода достоннинг 1527— байтидан сўнгги ўринларга эътибор беринг:

Очилғоч булар шоҳи фархундафол,
Саодат била қилди азми Шимол.
Чу мулк олғали даъбу хўразм этиб,
Таважжуҳ била фатҳи Хоразм этиб.
Чекиб раъяти меҳри ишроқини,
Ёруқ айлабон Дашти Қифчоқини,
Чу озим бўлуб жониби Осу Рус,
Бўлуб юзлари ваҳмидин сандарус.
Тушуб Чаркасу Гуржа сори йўли,
Бўлуб борча гуржию чаркас қули.
Шимол аҳлин эҳсонға ғарқ айлабон,
Таважжуҳ қилиб азми Шарқ айлабон.

Бунда шоир «рус» сўзини кимдан эшитган ёки қаердан олган деган савол туғилди. Ёки у бу халқ вакилларини бевосита учратганми? Алишер Навоий «Лайли ва Мажнун» достонини 1484 ва «Садди Искандарий»ни 1485 йилда ёзиб тугатган. Шарқ адабиёти ёзма манбаларида «рус» сўзи X асрлардан бошлаб қўлланишда бўлган атамадир. Дастлаб Фирдавсий машҳур «Шоҳномасида» икки халқ ва мамлакат номи) маънода ишлатган. Шарқ адабиётида ҳам санависликни бошлаб берган Низомий Ганжавий «Шарафнома»да ҳам икки хил маънода уч ўринда ишлатган.

Иккинчи бўлиб ёзилган Хусрав Деҳлавийнинг «Хамса»си тўртинчи достони «Ойнайи Искандарий»нинг матни билан танишмадик. Шунинг учун унда «рус» сўзининг бору йўқлиги бизга маълум эмас. Абдураҳмон Жомий «Хамса»сининг бешинчи достони «Хираднома и Искандарий»да бир ўринда халқ ва тўрт ўринда Русь давлати маъносида берилади.

Булардан маълум бўладики, Шарқ адабиётида X асрлардан бошлаб Русь мамлакати ва рус халқи ҳақида умумий тасаввур бор экан. Алишер Навоий ҳам мана шу ёзма ёдгорликларни ўқиб, рус халқи ва мамлакати ҳақида фикр юритган бўлса ажаб эмас.

Захириддин Муҳаммад Бобурнинг «Бобурнома» асарида 1505—1506 йиллар воқеалари ёзилганда, унда Хуросон мамлакати шоҳи Султон Хусайн Бойқаро, Ҳирот билан боғлиқ воқеалар тарихи баён қилинганда подшоҳ амирлигига баҳо берилганда, шу амирлардан бири ҳақида Бобур Мирзо бундай деб ёзган эди: «Яна Муҳаммад Саид Урус эди. Урус арғунким, Султон Абусаидмирзо тахт олғонда улуғ ва ихтиёр бек ул эди, мунинг отасидур».

Бобур Мирзонинг бу кўрсатмасини тасдиқловчи тарихий манбалар ҳам бор. Академик В. В. Бартольднинг гувоҳлик беришича, форс тарихчиси Абдураззоқ ўз тарихий асарида 1464 йилда Ҳиротга рус элчиларининг келгани ҳақида маълумот берган. Шу даврларда Алишер Навоий Машҳаддан қайтиб Ҳиротда ҳаёт кечираётган, мамлакатни эса Султон Абдусаид бошқараётган эди. Академик Бартольднинг шу асарида яна 1490 йилда Хуросонда Султон Ҳусайн подшоҳлигида Ҳирот элчилари Ҳусайн Урус-паҳлавон бошчилигида Москвага дўстлик таклифи билан боришгани рус ёзма манбаларидан келтирилган. Булардан англашиладики, XV асрнинг иккинчи ярмида Ҳирот билан Москва ўртасида элчилар воситасида алоқалар бўлиб турган. Маълумки, 1470 — 1500 йилларда Хуросонда Алишер Навоий етакчи шахслардан бири бўлгани учун Ҳиротга келган ҳар қандай меҳмон, шу жумладан рус элчилари билан учрашганига шак-шубҳа йўқ.

Баҳром БАФОЕВ,
филология фанлари доктори.

РИВОЯТ

БУЛБУЛ НАВОСИ

Илгари замонда Ғиёсиддин кичкина деган кишининг Алишер исмли ўғли бўлган экан. У ёшлигидан уддабурро, зийрак бўлиб ўсибди. Тўққиз ёшга тўлганда эса шеърлар ёза бошлабди. Одамлар у ёзган шеърларни қулоқ бериб тинглайдиган бўлишибди. Лекин бола ўзига ҳали тахаллус танламаган экан.

Алишер бир куни янги шеърини ёзибди-да, уни боққа чиқиб баланд овоз билан ўқий бошлабди. Шу пайт боғдаги теракка тирмашган қирқ оғайнининг шохида ўтирган булбул Алишернинг ёқимли овозини эшитиб қолибди. Ёш шоирнинг гоҳ қўнғироқдай жаранглор, гоҳ тонг шамолидай майин овози булбулни ўзига мафтун этибди. Қушча дарҳол унинг елкасига қўниб: — Эй, хушовоз шоир, сен ўқиган шеърлар булбулларнинг эрта тонгдаги навосидан ҳам ёқимли экан. Номингни билсам бўладими! — дебди.

— Алишер! — жавоб берибди бола.

— Билдим, билдим, янги чиққан шоир экансан-да. Энди ўзингга чиройли бир тахаллус танлаб, шеърларингнинг охирига ўшани қўшиб кетгин.

Алишерга булбулнинг боягн «наво» деган сўзи ёқиб қолибди. Шундан кейин ёзган ғазалларининг тагига «Навоий» деб ёзиб қўядиган бўлибди.

ДОНО САВДОГАР

Алишер Навоийнинг ёшлигида отаси ўлиб кетган экан. Отаси ўлгандан сўнг ўз шаҳрида туролмай, Самарқандга бориб, мадрасада ўқибди. Кўп қийинчиликлар билан ўқишни тамомлаб, яна ўз шаҳрига қайтибди. От-уловсиз, пиёда юриб, бир неча кун деганда бир тоққа келибди. Бу жойда бир мўйсафид чўпон билан учрашибди.

Алишер Навоий ўзини кўтариб катта қилган отасининг чўпонини дарров танибди. Чол ҳам уни таниб:

— Тушимми, ўнгимми? — деб кўришибди. Дарров белбоғини ёзиб, нону сут билан меҳмон қилибди.

— Бу қўйлар кимники? — деб сўрабди Алишер Навоий.

— Болам, бу қўйларнинг ҳаммаси сизники, у ёқдалигингизда отангиздан қолган моллар ҳар кимнинг қўлида қолиб эди. Отангиз ҳаёт вақтида икки юз қўйни сизга атаб менга топширган эдилар. Бу қўйлар ҳозир болалаб етти юздан ошди. Отангизнинг васиятини ўз ўрнига қўйганим учун хурсандман, бу қўйларни энди сизга топширдим,— дебди.

Алишер Навоий бир неча кун чўпоннинг уйида меҳмон бўлибди. Қўйларидан икки юзини ажратиб чолга берибди:

— Ота, сиз ҳам бола-чақали одамсиз, мана бу қўйларни хизмат ҳақингиз учун олинг!

Чўпон жуда хурсанд бўлибди. Шундан сўнг, Алишер Навоий қолган беш юз қўйини бозорга ҳайдабди. Бу қўйлар жуда семиз бўлгани учун атрофини харидорлар ўраб олибди.

— Қўйингиз неча пул? —деб сўрабди одамлар.

— Мен қўйимни насияга сотаман. Шу шарт биланки, пулини подшо ўлган куни берасизлар. Шартимга кўнган киши биттадан етаклаб кетаверсин! — дебди.

Бозордаги одамлар дарров талашиб, қўйларни биттадан етаклаб олиб кетибдилар. Шу куни айғоқчилар подшога шу хабарни етказибдилар.

— Эй подшоҳи олам, бугун бозорга бир қалландарсифат йигит келиб беш юз қўйини халққа насияга тарқатиб юборди. Пулини подшо ўлган куни берасизлар, деб сизга ўлим тилади, — дебдилар. Шунда подшо ғазабланиб:

— Боринглар, ўша қаландарни менинг ҳузуримга олиб келинглар, — деб буюрибди. Дарров унинг қўлини орқасига боғлаб, подшонинг қошига келтирибдилар. Подшо қараса, ёшлигида бирга ўқиган дўсти Алишер Навоий экан.

— Нима учун шунча қўйни халққа бериб юбордингиз. Менинг ўлимим сизга нега керак бўлиб қолди? — дебди подшо.

— Эй дўстим, мен чакки иш қилганим йўқ. Сизнинг подшо бўлганингизни эшитиб, қўйларни тарқатиб юбордим. Шундай ҳам бериб юборишим мумкин эди. Бироқ баъзи бир одамлар текин молдан ҳазар қилишади. Шунинг учун қўйнинг пулини подшо ўлган кун берасизлар, деб айтдим. Энди қўйларни олиб кетган одамлар «Ишқилиб подшоҳимиз ўлмасин. Подшо ўлса, савдогар пулини қистайди, деб сизга узоқ умр тилаб юришади, — дебди.

Алишер Навоийнинг бу донолигига подшонинг завқи келиб, уни ўзига вазир қилиб тайинлабди.

Жумҳурият Президентининг фармонидан сўнг Қашқадарё вилояти марказида 170 нафар муаллим ўзи истиқомат қилиб турган уйининг эгаси бўлди. 400 киши яшаётган турар жойнинг шахсий мулк сифатида уй эгаларига берилиши ҳақидаги ҳужжатлар расмийлаштирилмоқда.

Муҳаббатхон Охунова ҳам ҳукуматимизнинг беғараз меҳр-мурувватидан баҳраманд бўлган педагоглардан бири. У чорак асрдан бери 23-ўрта мактабда ёш авлодни тарбиялаш борасида ҳалол ва виждонан меҳнат қилиб келаяпти.

СУРАТДА: М. Охунова онаси Маҳбуба ая билан.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

ҲУНАРДАН УНАР

Наманган вилоятининг ўрта ҳунар-техника билим юртларига кираётган ёшларга уч-тўртта турдош касбларни ўрганиш таклиф қилинмоқда.

Чунончи, фермерлик касби ҳар жиҳатдан мукаммал бўлиши лозим. Ҳозир Поп районидаги 36-ўрта ҳунар-техника билим юртида фермерлик касбини ўргата бошладилар. Ўқувчи фермер бўлиши учун тарктoрчи-машинист, ҳайдовчи, биолаборант, сабзавоткор, ҳисобчи, чорвадор каби ихтисосларни эгалламоғи лозим.

Шундай қилиб, бу ерда йигит ва қизларни бўлажак бозор муносабатларига тайёрлашга ҳаракат қилишмоқда. Ўрта ҳунар-техника билим юртини битирган йигит ёки қизнинг бирорта касбига талаб бўлмаса, у ўзини бошқа ишда бемалол кўрсатиши мумкин.

Мутахассисликни танлашга ҳам ёндашув ўзгарди.

Ҳар бир ҳунар-техника билим юртида ҳисоб маълумотларига қараганда, етишмаётганлиги ўткир сезилаётган касбларга алоҳида эътибор бера бошладилар. Болалар боғчалари учун ошпазлар, тарбиячиларнинг ёрдамчилари каби касб эгаларини тайёрлаш гуруҳларига одамлар қабул қилиш анча кўпайтирилди.

Фақат бир йўналишдагина таълим берадиган ўқув юртларининг умри тугаб қолганга ўхшайди. Халқ хўжалигига турли касбдаги мутахассислар керак.

Н. ХУЖАЕВА,
ЎзТАГ мухбири.

ТАБАССУМ МЎЪЖИЗАСИ

Даволаш учрашуви чоғида Турсунбой йиғилганларга мурожаат қилиб, уларнинг орасида моддий муҳтож кишилар бўлса, баҳоли-қудрат ёрдам кўрсатишини ҳам айтади. Ундаги самимийлик, хушмуомалалик, беморларга ҳам ўтади. Шу тариқа маълум муддатдан сўнг турли хаста кишилар онадан қайта туғилгандек соғайиб кетадилар. Шунинг учун ҳам Турсунбойга жумҳуриятимизнинг турли бурчакларидан тез-тез мактублар келиб туради.

Хатлар. Уларнинг ҳар бири инсон қисмати ҳақида маълумот беради. Фарғона тўқимачилик комбинати ишчиси Абдураззоқ Ҳасановнинг ёзишича, ишдан қайтаётиб Турсунбой Маҳкамовнинг даволаш сеансига кириб учрашув тугагач, ўзидаги ҳорғинлик ўрнини кўтаринкилик эгаллаган. У Турсунбой ҳузурида бўлиб ошқозон касалидан ҳам қутулганини баён қилади. «Ҳурматли табиб! Ёшим 41 да. Сизнинг муолажангизга жуда қийналиб келгандим. Касаллик кундан-кунга аҳволимни оғирлаштирарди. Қон босимининг ҳа деб кўтарилавериши туфайли яшашдан тўйгандим. Поликлиникада махсус ҳисобда тураман, тўртинчи муолажадан сўнг бу хасталик ўз-ўзидан йўқолди. Ўлим билан яккама-якка курашганман. Хуллас, ана шулардан ҳозир асорат ҳам йўқ. Бунинг учун сизга миннатдорчилик изҳор қиламан», деб ёзибди поплик М. Расулов.

Балиқчи ноҳиясида истиқомат қилувчи Зокиржон Каримов, Турсунбой муолажасидан сўнг қўлидаги турли тошмалардан, Чортоқ шаҳридан Мамадали Исабоев оёқ оғриғи, оёқдаги шиш, қулоқ хасталикларидан, косонсойлик Мўйдинхон Жўраев 20 йиллик уйқусизликдан, унинг турмуш ўртоғи эса қўлидаги шишлардан қутилишганини қувониб-қувониб маълум қиладилар.

Хўш, бу ажойиб инсон ким? Нега унга кишилар ихлос қиладилар? Энди Турсунбой Маҳкамов ҳақида батафсилроқ тўхталамиз. У асли Чуст районидаги Олмос қишлоғининг Пари маҳалласида таваллуд топган, СССР экстрасенслар уюшмасининг аъзоси, гипнотерапевт. Махсус курсни тамомлаган. Район марказий касалхонаси қошида аҳолига пуллик хизмат кўрсатиш бўйича фаолият кўрсатмоқда. У мактабда ўқиётган кезларида мусиқага қизиқар, айниқса даволашга ҳаваси баланд эди. Уни халқ саломатлигини сақлашдек эзгу иш ўзига тортаверди. Шу тариқа Т. Маҳкамов аввал оила, кейин ошна-оғайни, тенгқур дўстлар, қариндош, уруғлари даврасида муолажалар ўтказди.

— Мен бугун бахтиёрман, —дейди Турсунбой. — Қарангки, табиат ҳамиша мени ўзига чорлаб, қувват бериб, хаста кишилар дардига шифо улашишга даъват этиб туради. Бош, томоқ оғриғи, кўз хиралиги, уйқусизлик, бевақт соч тўкилиши, нафас йўллари шамоллаши, нафас қисиши, ошқозон, ўн икки бармоқли ичак, ўт пуфак, юрак хасталиклари, оёқ-қўлнинг оғриб музлаши, қон босимининг кўтарилиши ёки пасайиши, қандли диабет, сурункасиз фалажлик, дудуқланиш, баданга тошмалар тошиши, асаб хасталиклари каби дардларга шифо топдим. Уйда ёки алоҳида-алоҳида муолажалар қилмайман. Чунки бунда қандайдир ноқулайлик сезаман. Шунинг учун асосан эл кўз ўнгида, оммавий даволайман. Ҳозиргача вилоятимиз шаҳар ва қишлоқларида ва қўшни Фарғона вилоятида бўлдим. Мижозларимнинг аксарият қисми таналарида ижобий ўзгаришлар юз бераётганини айтишаяпти.

Дарҳақиқат ўлкамиз азал-азалдан машҳур, донишманд ҳакимлар ватани бўлган. Абу Али ибн Сино, Абу Райҳон Беруний каби қанча-қанча мўътабар алломаларнинг даволаш услуби ҳозирда бутун жаҳон тиббиётида муҳим қўлланма бўлиб хизмат қилаётир. Эндиликда ана шундай мўъжизакор авлодларимизнинг издошлари дунёга келаётган бўлса ажаб эмас.

— Биласизми, — дейди у, — менинг муҳтарама волидамнинг исмлари Бусалима, ёшлари 81 да. Отам Холматжондан эрта жудо бўлганмиз. Аяжоним ҳамиша очиқ чеҳра билан кулиб турадилар. Мутахассисларнинг тасдиқлашларича, табассумли киши ўзидан қандайдир кучли нур таратиб, теварак-атрофдагиларнинг ҳам кайфиятини яхшилар экан. Доимо хўмрайиб, қовоғини солиб юрадиганлар эса аксинча. Бундайлардан одамлар қочиши ҳам бежиз эмас экан. Мен муолажаларим чоғида мижозларимни ҳам самимий бўлишга, ёруғ юз билан юришга, хушмуомала бўлишга чақираман.

Т. Маҳкамов оилада ёлғиз ўғил. Шунинг учун унга Турсунбой деб исм беришган. У болалигидан меҳр-мурувватли бўлишга одатланган. Даволаш муолажаларидан келаётган пулнинг 30 фоизи СССР экстрасенслар уюшмасига, 20 фоизи Чуст район марказий шифохонасига, 10 фоизи байналмилалчи жангчилар оиласига ёрдам тариқасида ўтаётир.

Дардман келиб, хасталиклардан фориғ бўлиб қайтаётганлар табибга астойдил сиҳат-саломатлик тилашмоқда.

А. ҚОРАБОЕВ.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

КАПТАР УСТИДАН... СУД

Ораньемунд шаҳри (Намибия)нинг ҳуқуқ-тартибот хизматчилари мураккаб вазиятга тушиб қолдилар. Улар олмосни ўғирлаганлиги учун... каптарни айблашга мажбур бўлдилар. «Қанотли ўғри» шериги, қонунсиз иш раҳнамочиси, шаҳар почта бўлими бошлиғи билан ёнма-ён ўтириш тўғрисидаги талабни бажармади.

Гап шундаки, олмос солинган қоғозли халтачасини олиб бораётган каптар чамаси йўлда адашиб, ана шу қимматбаҳо тошлар ўғирланган конга қўнди. «Совға»ни 4.600 долларга тенг деб баҳолаган корхона эгалари «ўғри»ни маъмурларга тутиб бердилар. Шундан кейин каптар қаерга бориб қўниши кузатилди. Маълум бўлишича, қушча почта бўлимининг бошлиғи уйида яшар экан. Почтачи воқеанинг бундай кечишидан ҳанг-манг бўлиб қолди. Суд учиб кетишга чоғланиб турган қанотли «ўғри» ва унинг шеригини гаровга қўйиб юбориш юзасидан ҳукм чиқарди.

Футбол

ЖАНГОВАР ДУРАНГ

Ўрта Осиё минтақасида иштирок этаётган жамоалар ўртасида пешқадамликни қўлга киритиш учун муросасиз кураш давом этаётир. Ҳозирча пойтахтнинг «Трактор» командаси олдинги ўринни эгаллаб турибди. Тошкентлик футболчилар ўтган турда Хўжанднинг «Хўжанд» жамоасини қабул қилдилар. Бу ўйинда «Трактор» ғолиб чиққанда мавқеини янада мустаҳкамлаб олиши турган гап эди. Лекин меҳмонлар ҳам бўш келишмади. Учрашувнинг биринчи бўлимида рақиблар қанчалик ҳаракат қилишмасин, муваффақиятга эриша олмадилар.

Танаффусдан сўнг ўйин янада кескин тус олди. Рақиблар ҳужумкорликка зўр беришлари натижасида дарвозаларга тўртта тўп киритилди. Шундай қилиб, учрашув жанговар дуранг билан якунланди — 2:2.

Мазкур турдаги бошқа учрашувлар қуйидаги натижаларни берди: «Чирчиқ» (Чирчиқ) — «Ёшлик» (Тўрақўрғон) — 4:1, «Бағдодчи» (Бағдод) — «Мара» (Мари) — 4:1, «Шаҳрихончи» (Шаҳрихон) — «Бинокор» (Бухоро) — 8:0, «Соҳибкор» (Халқобод) — «Кончи» (Ангрен) — 2:1, «Қурувчи» (Урганч) —«Наврўз» (Андижон) — 2:0, «Зарафшон» (Навоий) — «Норин» (Ҳаққулобод) — 1:0, «Ахал» (Ашхобод райони)—«Свердловчи» (Тошкент вилояти) — 3:1, «Небитчи» (Небит-Доғ) — «Умид» (Тошкент) — 1:1, «Регар» (Турсунзода) — «Мароқанд» (Самарқанд) — 2:1, «Гулистончи» (Гулистон) — «Кимёгар» (Олмалиқ) — 2:1.

Ойнаи жаҳонда

21 АВГУСТ, ЧОРШАНБА

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 Такрорий фильмлар экрани. «Иф қалъасининг маҳбуси». Бадиий фильм. 1-серия — «Граф Монте-Кристо». 2-фильм.
9.40 «Ёшлик» студияси саволларингизга жавоб беради.
10.10 Одил Ёқубов. «Диёнат». Видеофильм. 2-қисм.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Ҳақиқий дўстлар». Мультфильм.
18.20 «Замин саховати».
18.50 «Навоий мукофотига номзодлар». Манзар Салим, Эргашали Шодиев.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Тижорат хабарлари.
19.55 «Халқ ижодиёти». Тўй маросимлари. 1-кўрсатув.
20.30 Москва. «Время».
21.10 «Кино усталари». Тожикистон ССР халқ артисти Сайрам Исаева.
22.00 «Ахборот».
22.25 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Машина ойнасидаги шайтонвачча». Бадиий фильм («Озарбайжонфильм»).
23.50 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.05 «Люська». Телефильм.
18.30 «Севги лаҳзалари». Фильм-концерт.
19.00 «Пульс». Хабарлар.
19.10 «Навоий сиймоси ўзбек рассомлари ижодида».
19.40 Реклама.
19.45 «Айни ҳаракат пайти».

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

20.30 Москва. «Время».
21.10 «Ҳаёти деҳот». Тележурнал.
22.00 «Физиклар». Бадиий фильм (рус тилида).

● МТ I

6.00 «Тонг».
8.30 «Совуқ уй». Телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.
9.25 «Сиз бунга қодирсиз».
10.10 «Чўнтаккесар». Мультфильм.
10.30 Чемпионлар билан биргаликда.
10.45 «Болалар мусиқий клуби».
11.30 ТСН.
11.45 Долзарб репортаж.
12.00 Н. Лесков. «Ўғирлик». Б. Чирков ўқийди. Фильм-концерт.

* * *

14.30 ТСН.
14.45 «Касби—терговчи». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
15.55 «Қизиқувчилар олами».
16.10 Тисагати рақслари (Венгрия).
16.30 «Дахлдорлик». Телефильм.
17.00 «Оёқ остида ўралашма». Телевизион бадиий фильм (Булғория).
18.00 ТСН.
18.15 «Планета».
19.00 «Хотира ва адолат бурчи».
19.30 Шеърият лаҳзалари.
19.35 «Совуқ уй». Телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.
20.30 «Время».
21.10 «Олам кинокамера кўзгусида». Руслар Парижда.
22.10 Кубань Давлат казаклар хорининг концерти.
23.15 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
23.35 «Боғ бўйлаб ялангоёқ». А. С. Пушкин номли Курск драма театри фильм-спектаклининг премьераси. Муаллиф— Н. Саймон.
01.15 Сув спорти турлари бўйича Европа чемпионати. Синхрон сузиш. Грециядан кўрсатилади.
02.00 «Совуқ уй». Телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.

● МТ II

8.00 Эрталабки бадантарбия машқлари. 8.20 Барток камер оркестри концерти (Германия телевидениеси). 8.50 «Билмасвойнинг саргузаштлари». Мультфильм. 3, 4 ва 5-сериялар. 9.45 «Адам Смит бойлиги дунёси». 10.25 «Бошқа ишга ўтиши муносабати билан». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.

* * *

13.30 Болалар учун фильм. «Уруш томон катта йўл олдидан». 1-серия («Ўзбекфильм»). 14.35 «А. С. Пушкин номли Давлат тасвирий санъат музейи залларидан». 15.45 М. Таривердиев. «Шекспир сонетлари» вокал туркуми.

* * *

18.30 «Юзма-юз». «Иқтисодиёт ва экология» туркумидан (Қозоғистон). 1-кўрсатув. 19.15 «Мангуликка айланган лаҳзалар». Австрия суратчиларининг кўргазмаси. «Дунёнинг замонавий профессионал фотографияси». 19.30 «Тегирмон». Телефильм. 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 Сув спорти турлари бўйича Европа чемпионати. Сузиш. 20.30 «Время» (сурдо таржимаси билан). 21.10 «Иллюзион». «Том». Бадиий фильм (Италия). 23.00 Телефильм. 23.15 «Телевизион мусиқий абонемент».

Муҳаррир
Н. ЁҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
(«Сельская правда»)
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими— 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Безатиш бўлими—32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. 700.000 Тошкент шаҳри. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткичи— 64.602, 68.753 нусхада чоп этилади. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 2[illegible].30 Буюртма № 5816.